

Latvijas Universitātes
Pedagoģijas, Psiholoģijas un Mākslas fakultātes

Izglītības zinātņu nodaļa

DIPLOMDARBS

Apdrukā grafiskā dizaina risinājumi

Printing graphic design solutions

Autors: **Krista Pildiņa**

Studenta apliecības Nr.: **kp12034**

Darba vadītājs: **mag.art., mag.psych., Ēra Zalcmane**

Rīga 2016

Anotācija

Diplomdarbā „Apdrukas grafiskā dizaina risinājumi” tiek apskatītas pieaugušo un bērnu audumu apdruku aktuālākās tendences 3-5 gadu laikā. Kā arī audumu apdrukas grafiskie risinājumi, to vēsturiskā attīstība. Diplomdarba autore aplūko grafiskā dizaina attīstību pēdējo 4 gadu laikā, dažādu populārāko Latvijas un pasaules zīmolu starpā.

Darbā tiek analizētas grafiskā dizaina iezīmes, tendences, kuras, veidojot grafisko dizainu bērnu apģērbu kolekcijai, ir aktuālas arī šosezon. Autore ir izveidojusi grafiskus dzīvnieku portretus, ievērojot galvenās audumu apdrukas tendences, lai tos apkopotu katalogā un tie būtu pieejami plašākai sabiedrībai, iegādei.

Darbs būs aktuāls tiem, kuriem ir interese par jaunākajām modes tendencēm bērnu apģērbā un grafiskajiem risinājumiem audumu apdrukā. Kā arī cilvēkiem, kuriem ir bērni vecumā no 5-12 gadiem, kuri vēlas savu atvasi ietērpt jautrā, raibā, šī brīža aktuālā T-kreklā, ar izteiksmīgu grafiski izveidotu dzīvnieku portretu.

Atslēgvārdi: audumu apdruka, aktuālākās tendences un aktualitāte, grafiskais dizains, vēsturiskā attīstība.

ANNOTATION

Diploma “Printing graphic design solutions” is viewed by adults and children cloth imprinted topical trends in 3-5 years. As well as fabric printing graphic solutions, their historical development. Diploma, the author looks at the development of graphic design in the last 4 years, the variety of the most popular Latvian and world brand themselves.

The paper analyzes the graphic design features, trends for creating graphic designs children's clothing collection, is also significant for this season. The author has created graphic animal portraits, subject to the main fabric printing trends, to gather them to book and they are accessible to the general public for purchase.

Work will be increasingly important for those who are interested in the latest fashion trends in children's clothing and graphic solutions for textile printing. As well as people who have children between the ages of 5-12 years who want their offspring to clothe in a fun, colorful, the current actual T-shirt with graphically create expressive animal portraits.

Keywords: fabric printing, the most topical trends and actuality, graphic design, historical development.

SATURS

IEVADS	5
1. TEORĒTISKĀ DAĻA	7
1.1. Latvijas dizaina priekšvēsture, attīstība.....	7
1.2. T-krekli un to apdrukas vēsture	10
1.3. Latvijas grafiskā dizaina personības	12
1.4. Atdrukas attīstība	13
1.5. Atdrukas veidi Latvijā un pasaulē	16
2. PĒTNIECISKĀ DAĻA	21
2.1. Metodikas apraksts	21
2.2. Jaunākās auduma atdrukas tendences 3-5 gadu laikā.....	21
2.2.1. 2016. gada 3D auduma atdrukas tendence.....	27
2.2.2. Populārie raksti, kas modē vienmēr – kamuflāžas.....	28
2.3. 2015.-2016. gada bērnu apģērbu grafiskā dizaina atdrukas tendences, latviešu populārāko zīmolu kolekcijās.....	31
2.4. Eksperta intervija.....	40
2.5. Pētījuma secinājumi.....	44
3. RADOŠĀ DARBA APRAKSTS	45
3.1. Koncepta apraksts.....	46
3.2. Radošā projekta apraksts	46
NOBEIGUMS	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4. EKONOMISKIE APRĒĶINI.....	51
PIELIKUMS	56

IEVADS

Gadiem ritot, arvien vairāk attīstās grafiskā dizaina tendences mūsdienu sabiedrībā. Šobrīd ar grafisko dizainu mēs saskaramies ikdienā, vai tas būtu žurnāls, katalogs pie rīta tējas tases vai pašas tējas pakas noformējums. Tā izveide ir individuāls process, kurā tiek izstrādāts īpašs pakalpojuma vai produkta gala rezultāts, objekta, lietas vai cilvēka vizuālā tēla izceļošs un papildinošs grafiskā dizaina risinājums.

Pēdējo gadu laikā populāra kļūst tieši grafiskā dizaina izveide apģērba modē. Viss parastais, vienkāršais un ierastais tiek grafiski pārveidots, atspoguļots jaunā veidolā, kas tiek uzdrukāts uz apģērba dizaina. Līdz ar to apģērbs sniedz katram savu individuālo, īpašo „ES” sajūtu.

Diplomdarba autore ir izvēlējusies šo tēmu, jo ir ieinteresēta izpētīt grafiskā dizaina apdrukas risinājumus, to pielietošanu vēstures periodā. Izpētīt tā attīstību līdz mūsdienām, kā arī jaunākās grafikas tendences apģērba dizainā un apdrukā pēdējo 3-5 gadu laikā.

Darba tēma: Apdrukas grafiskā dizaina risinājumi.

Pētījuma priekšmets: Tekstilizstrādājumu apdrukas dizains

Pētījuma objekts: Apģērbs un audumi

Pētījuma jautājums: Kādas ir grafiskā dizaina audumu apdrukas tendences pēdējo 3-5 gadu laikā?

Mērķi: Izveidot grafisko dizainu bērnu apģērba līnijai. Kataloga izstrāde.

Uzdevumi:

Teorētiskās daļas uzdevumi:

1. Iepazīties ar Latvijas grafiskā dizaina personībām;
2. Izpētīt Latvijas un pasaules tautu apdrukas veidus;
3. Izpētīt Latvijas grafiskā dizaina attīstību;
4. Izzināt apdrukas attīstību;

Empīriskās daļas uzdevumi:

1. Izzināt jaunākās grafiskā dizaina tendences audumu, apģērba apdrukā;
2. Noskaidrot vai vēsturiskās tendences iespaido mūsdienīgo grafisko dizainu;
3. Apkopot populārākos grafiskā dizaina darbus, tehnikas kādas tiek pielietotas apģērba apdrukas dizainā;

Metodika:

Teorētiskās daļas metodika:

1. Informācijas atlase izmantojot interneta un literatūras resursus, avotus;
2. Informācijas analīze (attēlu šķirošana, grupēšana, savākto materiālu apkopošana);

Empīriskās daļas metodika:

1. Analīzes veikšana, izmantojot ievākto informāciju un vizuālos materiālus;
2. Apkopot un analizēt Latvijas dizaineru grafisko dizainu, to pielietojumu savās apģērbu dizainu līnijās;
3. Analīzes, secinājumu izstrāde;
4. Intervija;

Radošās daļas metodika:

1. Izveidot rokas skices ar zīmuli, rapitogrāfu;
2. Skiču pārveidošana un pārzīmēšana izmantojot datorprogrammas: Photo Shop CS6, Illustrator;
3. Grafiskā dizaina izveide, bērnu un jauniešu T-krekliem;
4. Kataloga izveide, (Photo Shop CS6, InDesign CS6);

1. TEORĒTISKĀ DAĻA

1.1. Latvijas dizaina priekšvēsture, attīstība

Latvijas un latviešu tautas kultūras savdabību, tātad – arī mūsu dizainu, ir iespaidojis tas, ka sākot ar 13.gs. otro pusi gan saimnieciskajā, gan politiskajā dzīvē dominēja teritoriju iekarojušie Baltijas vācieši, kam 18.gs. sākumā pievienojās Krievija.¹ 18. gs. 90.gados Aloiza Zēnefeldera izgudrotā litogrāfijas tehnika samazināja iespieddarbu pašizmaksu un deva iespēju palielināt skatu komplektu, portretu un atsevišķu ilustrēto lapu skaitu. 19. gs. sākumā Rīgā un Jelgavā darbojās jau ap 10 litogrāfijas darbnīcām. Līdz ar mācību iestāžu skaita palielināšanos vērsās plašumā zīmējumu izplatība. Zīmēšanu mācīja mākslinieki gan vispārējās izglītības iestādes, gan augstskolās, gan arī privāti. Īpaši jāuzsver 1802. gadā atjaunotās Tērbatas Universitātes lomu. Vispārējā mācību kursā bija iekļauta zīmēšana un apmācība grafikas tehnikās.²

Taču, latviešu amatnieku prasmes ļoti atzinīgi vērtējis, piemēram, Anrī van de Velde (Henry van de Velde, 1863-1957), kurš 1910. gadā vadīja būvdarbus Rīgā. Tautas mākslas tradīcijas radoši izmantoja gan jūgendstila un Art Deco stila ietvaros strādājošie mākslinieki Jūlijs Madernieks (1870-1955) (raksti tekstilijām), Ansis Cīrulis (1883–1942) (mēbeles), Romāns Suta (1896 – 1944) un Aleksandra Beļcova (1892-1981) (“Baltars” porcelāna apgleznojumi), gan viens no interesantākajiem konstruktīvisma pārstāvjiem – Gustavs Klucis (1895-1938).³

19. gadsimta otrajā pusē līdz ar saimnieciskās dzīves strauju attīstību grafikai radās jauni uzdevumi. Par vienu no svarīgākajiem kļuva pakalpojumu un kultūras notikumu reklāma, kā arī preču noformējums. Nozīmīga bija grafikas reproducējošā loma. Jauna iezīme bija tā, ka līdzās zīmējumiem par pirmavotu bieži vien tika izmantota fotogrāfija. Valdošie stili 19.gs. otrajā pusē bija romantisms un reālisms, historisms galvenokārt izpaudās grāmatu, kalendāru un žurnālu ornamentālajā apdarē. Latviešu grafikas uzplaukumu noteica saimnieciskās dzīves attīstība. Tie bija uzkrājuši pietiekamus līdzekļus, lai varētu savus dēlus izglītēt.⁴

¹ Bērziņa, E. *Īsi par Latvijas dizaina un LDS vēsturi*. Pieejams: <http://design.lv/lv/event/edite-berzina-isi-par-latvijas-dizaina-vesturi> (Skatīts: 10.03.2016)

² Bremša, L. u.c. *Latvijas mākslas vēsture*. Rīga: Pētergailis, 183. lpp.

³ Bērziņa, E. *Īsi par Latvijas dizaina un LDS vēsturi*. Pieejams: <http://design.lv/lv/event/edite-berzina-isi-par-latvijas-dizaina-vesturi> (Skatīts: 10.03.2016)

⁴ Bremša, L. u.c. *Latvijas mākslas vēsture*. Rīga: Pētergailis, 221. lpp.

Tautas mākslas, amatniecības un celtniecības saturisko, strukturālo un funkcionālo pamatvērtību studijas ir arī viens no mūsu modernās amatniecības un dizaina izglītības stūrakmeņiem. Tās ļaus mums iesaistīties ne tikai dizaina sfērās, bet arī darboties rūpniecībā.

Laikam ritot un tendencēm attīstoties, radās jaunas lietas. Atbilstoši pasaules modes tendencēm un sabiedrības gaumes prasībām attīstījās iepakojuma dizains un reklāmas plakāti. Nopostīto pilsētu atjaunošana un jaunās celtnes sekmēja interjera, mēbeļu un sadzīves priekšmetu radīšanu.⁵ Līdz ar to, 20.gs. sākumā vērojams grafikas uzplaukums, ko noteica estētisko uzskatu maiņa. Grafika zaudēja reproducējošo raksturu, un par darbu galveno kritēriju kļuva mākslinieka individualitātes izpausme, jo jaunais reproducēšanas veids ļāva precīzi iespiest oriģinālu. Latvijā šajā laikā jau notika pirmās specializētās grafikas skates, par tradīciju kļuva zīmējumu, akvareļu izstādīšana līdzās gleznām. Žurnālos parādījās raksti, kas skaidroja grafikas savdabību. Izveidojās grafiķu apvienības: 1909. gadā nodibinājās Rīgas grafiķu biedrība, 1914. gadā – apvienība „Natura”. Gadsimtu mijā uzplauka plakātu, grāmatu māksla.⁶

20.gs. vidū Latvijas rūpniecības uzņēmumos atkal sāka dibināt dizaina (mākslinieciskās konstruēšanas) nodaļas. 1961. gadā Mākslas akadēmijā līdz ar tēlotājas mākslas, tekstilmākslas, keramikas un metāla mākslas studentiem saka gatavot arī profesionālus dizainerus. Populārākās nozares bija radioaparātūras dizains (VEF un “Radiotehnika”), mikroautobusu dizains (RAF), sporta motociklu un mopēdu dizains (“Sarkanā Zvaigzne”), mēbeļu dizains (“Gauja”), porcelāna dizains (“Rīgas porcelāna rūpnīca”), tekstildizains, mode un rotas, iepakojums un grafiskais dizains. Tā kā PSRS oficiālā ideoloģija noliedza jaunākās tendences pasaules modernajā mākslā, ar vārdu “dizains” reizēm maskēja arī tādus mūsu mākslinieku darbus, kas neiekļāvās atļautajā “sociālistiskā reālisma” manierē.⁷ Grafikas tehnikas varēja apgūt un noslīpēt arī tipogrāfijās, no kurām tehniski vislabāk apgādāta bija Valsts papīru spiestuve. Mākslas akadēmijas audzēkņiem bija iespējas papildināt zināšanas ārzemēs.⁸

Okupācijas gados dizaineri kļuva par vienu no aktīvākajām Latvijas radošās sabiedrības grupām, organizēja izstādes, veicināja pētījumus un popularizēja sabiedrībā modernās formveides (produktu dizaina) un vides organizācijas idejas, dibināja profesionālas organizācijas. 1966. gadā nodibināja Latvijas Mākslinieku savienības dizaineru sekciju. Tā bija unikāla situācija gan PSRS gan pasaules praksē, kas apliecināja izcila dizaina vietu

⁵ <http://design.lv/lv/event/edite-berzina-isi-par-latvijas-dizaina-vesturi> (Skatīts:10.03.2016)

⁶ Bremša, L. u.c. *Latvijas mākslas vēsture*. Rīga: Pētergailis, 269. lpp.

⁷ <http://design.lv/lv/event/edite-berzina-isi-par-latvijas-dizaina-vesturi> (Skatīts:10.03.2016)

⁸ Bremša, L. u.c. *Latvijas mākslas vēsture*. Rīga: Pētergailis, 332. lpp.

Latvijas kultūrvērtību apziņā. Dizaineru un LPSR Valsts plāna komitejas sadarbības rezultātā 1981. gadā nodibināja Latvijas Dizaina centru, kuram pēc ieceres vajadzēja veikt ikdienas darbu dizaina ideju popularizēšanā, sabiedrības sociālo vajadzību un dizaineru darba apstākļu izpētē, dizaina izglītības sekmēšanā.⁹

80. gados grafikā atkal iezīmējās jaunas parādības. Mākslinieki atteicās no lapas kompozīcijas dalījuma vairākās daļās, tās kļuva viengabalainākas. Realitātei tuvās formas nomainīja prāta inspirētas kompozīcijas, spilgti simboli. Šis process īpaši raksturīgs jaunajai mākslinieku paaudzei, kas bija augusi un veidojusies lielpilsētas atmosfērā.¹⁰ Dažādās nozarēs nodarbinātu dizaineru skaits un viņu profesionālā pašapziņa turpināja augt. PSRS plānveida saimniekošanas sistēma neveicināja regulāru, jaunu, modernu un kvalitatīvu izstrādājumu ienākšanu tirgū, un valsts vadītāji apzinājās, ka tas kavē tālāku attīstību. 1986.gadā PSRS Komunistiskās partijas Centrālā komiteja pieņēma lēmumu (nepublicētu) par PSRS dizaineru savienības organizēšanu. 1987.gadā šo organizāciju, kurā bija arī Latvijas dizaineri, beidzot nodibināja. 1988. gada 15. aprīlī notika Latvijas dizaineru savienības dibināšanas kongress (85 biedri – dizaineri, pasniedzēji un dizaina teorētiķi, priekšsēdētājs Gunārs Glūdiņš,), bet 2. decembrī Igaunijas, Latvijas un Lietuvas Dizaineru savienības kopīgā rezolūcijā paziņoja, ka uzskata sevi par patstāvīgām radošām organizācijām. Šā paša gada nogalē sadarbībā ar Mākslinieku savienības dizaineru sekciju, Mākslas fondu un PSRS Mākslinieku savienību tika sarīkots viens no vērienīgākajiem dizaina jaunajai – daudzpusīgajai uztverei veltītajiem pasākumiem – 7. Latvijas dizaina izstāde un starptautiska apspriede par tēmu „Dizaina vieta un loma mūsdienu sabiedrībā”. Latvijā notika arī pasaules latviešu dizaineru tikšanās. Tas bija nozīmīgs posms Latvijas dizaina vēsturē, kam sekoja 80. gadu beigas.¹¹

Astoņdesmito gadu beigās PSRS teritorijā un 90. gados Latvijā pēc valsts atjaunošanas strauji mainījās saimniekošanas principi. Grafiķu rindas papildinājuši jauni mākslinieki, no kuriem pazīstamākie ir I. Maurīte, P. Liepa, A. Apkalna, L. Feldberga, J. Mežeckis un Z. Rozentāle. Šajā laikā līdzās tradicionālajām grafikas tehnikām attīstās jaunas, kurās izmanto digitālo tehniku, daudz tiek strādāts autortehnikās, taču tām kopīga ir tieksme pēc formas perfekcijas. Kopumā grafika kļuva intelektuālāka, koncentrētāka savā izteiksmē.¹²

Lai palīdzētu dizaineru radošajai darbībai, atbalstam tika veidots Latvijas Dizaina fonds (2005. gadā izveidota cita organizācija ar tādu pašu nosaukumu un līdzīgiem mērķiem) un tā radošā apvienība „Dizainprojekts”. Lai apvienotu Latvijas Mākslinieku, Arhitektu un Dizaineru savienību spēkus un akumulētu līdzekļus kopīgiem projektiem, 1993. gadā Latvijas

⁹ <http://design.lv/lv/event/edite-berzina-isi-par-latvijas-dizaina-vesturi> (Skatīts:10.03.2016)

¹⁰ Bremša, L. u.c. Latvijas mākslas vēsture. Rīga: Pētergailis, 409 lpp (Skatīts: 23.05.2016)

¹¹ <http://design.lv/lv/event/edite-berzina-isi-par-latvijas-dizaina-vesturi> (Skatīts:10.03.2016)

¹² Bremša, L. u.c. Latvijas mākslas vēsture. Rīga: Pētergailis, 411 lpp (Skatīts: 23.05.2016)

Dizaina fondu pārveidoja par Latvijas Arhitektūras un dizaina fondu. Pirmais kopīgais projekts 1993. gadā bija grafiskā dizaina izstāde, kurā piedalījās 57 autori.¹³

1.2. T-krekli un to apdrukas vēsture

Viens no pasaulē universālākajiem un visvairāk nēsātajiem apģērba gabaliem ir T-krekls. Tas var būt liels mazs, melns, balts, sarkans vai jebkādā citā variācijā, taču vismaz viens T-krekls pieder gandrīz ikvienam pasaules iedzīvotājam. Tāpēc ir vērts ieskatīties arī šī lieliskā, ērtā un universālā apģērba gabala vēsturē, lai uzzinātu, kad tas ir izveidojies, un kā tas ir attīstījies.

T-krekls ir krekla veids, kura raksturīgākās īpašības ir burta T forma, kuru veido krekla piedurknes ar krekla galveno daļu. Visbiežāk šī stila kreklam ir īsas rokas un apļveida kakls bez krādziņas.¹⁴

T-krekla vēsture aizsākās ap 19. gadsimtu, kad šāda veida krekļus izmantoja kā apakšveļu, vēlāk jau 19. gadsimta beigās šāda stila krekls kļuva par bieži sastopamu apģērba gabalu karstos klimatos un vidēs, kurās nebija iespējams uzturēties, valkājot kreklu ar garām rokām. Taču pasaules popularitāti šie T-krekli ieguva 19. gadsimta pēdējā desmitgadē, kad Amerikas Savienoto Valstu armija izsniedza šāda veida krekļus saviem kareivjiem Spāņu – Amerikāņu kara laikā 1898. gadā un pēc tam. Šie krekli bija karavīru formas tērpa neatņemama sastāvdaļa, bet ikdienā tos nevarēja redzēt tik bieži. Piemēram, jūrnieki, kuri dienēja uz zemūdenēm, bieži novilkta formas tērpu, jo tajā vienkārši bija par karstu. Brīvajā laikā karavīri nēsāja šos baltos krekļus ar īsajām rokām, daļēji izrādot arī savus trenētos augumus. Drīz vien arī citi strādnieki sāka valkāt šos krekļus zem savām darba formām, jo tie bija ērti, lēti un viegli mazgājami. Pateicoties šīm īpašībām, tos sāka valkāt jauni puīši, jo tos bija lēti iegādāties un viegli kopt. Vēlāk papildus T-kreklam ar apaļu kaklu parādījās arī krekli ar V veida kakla izgriezumu, lai šo T-kreklu nevarētu redzēt, kad vīrs tā tiek valkāts vēl viens krekls.¹⁵

Vēlāk pēc 2. Pasaules kara veterāni ikdienā sāka valkāt šos T-krekļus kopā ar sava formas tērpa biksēm, tā radot jaunu stilu un jaunu tendenci. 1942. gadā pirmo reizi T-krekls parādījās arī uz žurnāla vāka, bet jau 1950. gados šis krekla stils ieguva modes statusu, jo to kā vienkārši apģērba gabalu, ne vairs apakšreklu, sāka valkāt liela daļa vīriešu ASV. Bet jau 1960. gados populāri kļuva apdrukāt šos krekļus, kā rezultātā dzima arī apdrukāto un krāsaino kreklu tendence.¹⁶

¹³ <http://design.lv/lv/event/edite-berzina-isi-par-latvijas-dizaina-vesturi> (Skatīts: 10.03.2016)

¹⁴ <https://lv.wikipedia.org/wiki/Krekls> (Skatīts: 11.03.2016)

¹⁵ <https://en.wikipedia.org/wiki/T-shirt> (Skatīts: 11.03.2016)

¹⁶ T-Krekls un tā vēsture. Pieejams: <http://www.gustavo.lv/t-krekls-un-ta-vesture/> (Skatīts: 11.03.2016)

Arī mūsdienās T-krekls ir ļoti populārs apģērba gabals kā vīriešiem, tā sievietēm un pat bērniem. Šobrīd to bieži izmanto arī kā reklāmas paņēmienu, uz T-krekla drukājot firmu vai pasākumu logo, bildes un tekstus, grafiskos dizainus. Autore uzskata, ka šis apģērba gabals ir universāls. Viens no senākajiem T-kreklu piemēriem, kuru var atrast ar logotipu vai apdari uz tā ir 1939. gada filmā „The Wizard of Oz”. Trīs vīrieši apmeklēja „Wash & Brushup Company” smaragdu pilsētā, kurā ir redzams, ka šiem vīriem mugurā ir zaļi T-krekli ar vārdu „Oz”, kas ir uzdrukāts uz tiem.¹⁷

1950. gadā vairāki uzņēmumi, kas atrodas Maiami, Floridā, sāka izrotāt T-krekus ar dažādiem kūrorta nosaukumiem un dažādiem burtiem. Pirmais no tiem bija uzņēmums „Tropix Togs”, kuru dibinātājs bija Sems Kantors no Maiami. 1976. gadā viņam piederēja licence par „Walt Disney” rakstzīmēm, tostarp Mikipeles un Deivija Kroketa. Vēlāk citi uzņēmumi iespiedās T-kreklu apdrukas biznesā, ieskaitot „Sherry Manufacturing Company”, kas arī atrodas Maiami, taču šī kompānija jau sāka darboties 1948. gadā. Tās īpašnieks un dibinātājs Kvintons Sandleris darbojās „screen print” šaļļu biznesā. Šie uzņēmumi kļuvi par vieniem no lielākajiem kūrortu „screen print” un licencēto apģērba uzņēmumiem ASV.

Desmitgade arī redzēja „screen- printing” uz T-krekla un T-krekls kļuva par reklāmu, ziņojumu, suvenīru un protesta mākslas ziņu. Vēlāk 1960. gadā Ričards Elmans, Roberts Trī, Bils Kellijs, un Stanlijs Mauss izveidoja „Monster Company” Kalifornijā. Kompānija sāka ražot tēlotājmākslas dizainu T-krekus. Tās T-kreklu biežā iezīme ir emblēmas un motīvi, kas saistīti ar „Grateful Dead” (pateicīgi miris) un marihuānas kultūru.¹⁸ Turklāt viens no populārākajiem simboliem, lai izkļūtu no politiskā satricinājuma 1960. gadā bija T-krekli, uz kuriem ir revolucionāra Ķe Gevara seja.¹⁹

Šodien daudzi nozīmīgi un neaizmirstami T-krekli, kuri ražoti septiņdesmitajos, ir kļuvi par pop kultūru. Piemēri ietver T-krekus ar spilgti dzeltenas, laimīgas sejas motīviem, grupas „The Rolling Stones” topus ar savu „mēli un lūpām” logo, kā arī „Milton Glaser’s” ikonu „Es ♥ NY”. Astoņdesmito gadu vidū, balts T - kreklis kļuva moderns pēc tā, kad aktieris Dons Džonsons valkāja to ar Armani firmas uzvalku. Cauri gadiem no parastā T-krekla ir attīstījušies tādi stili, piemēram, kā garais T-krekls, kuru popularizēja hip-hopa kultūra, “apgrieztais” T-krekls un pieguļošais T-krekls, kuri kļuva populāri meiteņu vidū 1990. gados, T-krekls ar nogrieztām piedurknēm, kā arī pieguļošs T-krekls ar garām rokām, kuru varēja izmantot kā apakškreklu ziemas laikā. Kā arī vēl daudzi citi, jo mūsdienās T-krekli ir

¹⁷ <https://en.wikipedia.org/wiki/T-shirt> (Skatīts: 11.03.2016)

¹⁸ *Monster T-shirt ART*, Monster Corporation catalog #3. Pieejams: <https://clothingmonster.com/en/> (Skatīts: 11.03.2016)

¹⁹ Wreksono. A. *The Most Famous Statement T-Shirts*. Pieejams: <http://sojones.com/news/1465-the-most-famous-statement-T-shirts/> (Skatīts: 11.03.2016)

sastopami visdažādākajās variācijās. Ar interesantu grafisko dizainu, krāsas kombinācijām un tie ir ļoti daudzus stilos.²⁰

1.3. Latvijas grafiskā dizaina personības

Diplomdarba autore izvēlējās iepazīties ar materiālu par latviešu grafiskā dizaina personībām, jo autorei likās interesanti uzzināt par dizaina dzīvi senajos laikos. Tas ļāva uzzināt vairāk par mūsu valsts dizaina, mākslinieku pārstāvjiem un to darbiem, nodarbošanās specifiskām. Kā arī iegūt informāciju par to, kādi bija viņu sasniegumi un ko izveidoja dizaina jomā. Kā arī, darba autore kā dizainere, varētu mācīties no šiem meistariem. Tika apkopoti Latvijas populārākie grafiķi, mākslinieki, dizaineri, viss vienā personā.

Ansis Cīrulis – nacionālā romantisma pārstāvis (1883. – 1942.). Ansis Cīrulis ir viens no ietekmīgākajiem Latvijas māksliniekiem un dizaineriem. Viņa kā grafiķa, gleznotāja un lietišķās mākslas meistara rokraksts ne tikai stiprināja Latvisko identitāti pirmās brīvvalsts laikā, bet ietekmēja vairāku paaudžu izpratni par tautiskā jēdzienu. Latvijas Republikas pirmās pastmarkas meta un valsts karoga standarta autors.²¹ Grafiskā strādājis galvenokārt 1920. gados, veidojot plakātus, ilustrācijas, grāmatzīmes un vinjetes.²² Skat. 1.att. pielik.

Niklāvs Strunke – (1894. – 1996.) bija gleznotājs, grafiķis, grāmatu ilustrators, darbojies vitrāžā, kā arī scenogrāfijā. Blakus kubisma, konstruktīvisma iespaidiem, būtiska interese par Itālijas mākslu un latviešu tautas mākslu. Savos darbos pielieto stilizāciju, dekoratīvātāti, eksotiku un vienkāršotu ornamentālismu.¹ N. Strunke - nozīmīgs ieguldījums grāmatu grafikā (A. Brigaderes „Spēka dēls” 1923., „Melnās pasakas” 1925., V. Plūdoņa „Eža kažociņš” 1927., A. Čaka „Umurkumurs” 1932. u.c.) Bijis daudzu apgāda “ izdoto grāmatu vāku un ilustrāciju autors. Laikposmā no 1920. līdz 1944. gadam viņš uzzīmējis vairāk kā 700 grāmatu vākus, kā arī ilustrējis ap 30 romānu.²³ Skat.2. att. pielik.

Jūlijs Madernieks – (1870. – 1955.) izcils ornamenta meistars Latvijā 20.gs. sākumā. Viens no latviešu profesionālās lietišķās mākslas pamatlicējiem. Jūlijs strādājis grāmatu un preses grafikā un glezniecībā, mākslas pedagoģijā. Viens no aktīvākajiem mākslas kritiķiem 20.gs. sākumā latviešu presē.¹² Madernieks daudz strādājis lietišķās grafikas jomā, grāmatu un preses grafikā (viens no regulāriem žurnālu „Zalktis”, „Vērotājs” u.c. ilustrāciju autoriem),

²⁰ <https://en.wikipedia.org/wiki/T-shirt> (Skatīts: 11.03.2016)

²¹ Megne, S. Prezentācija: *Tekstilmākslas veids – ornamentālā apdruka*. Pieejams: <https://prezi.com/5lgyu-hyon4x/tekstilmakslas-veids-ornamentala-apdruka/> (Skatīts: 12.03.2016)

²² Red. Vilsons, A. *Māksla un arhitektūra biogrāfijās*. Rīga: Latvijas enciklopēdija, 1995. 104. lpp.

²³ https://lv.wikipedia.org/wiki/Nikl%C4%81vs_Strunke (Skatīts: 12.03.2016)

veidojot izteiksmīgas un lakoniskas vinjetes, grāmatu vāku noformējumus lineārā jūgendstila stilistikā (A.Kalniņa solodziesmu pirmizdevuma apvāks, 1902; A.Saulieša „Stāsti” 1904, 1906; Raiņa „Tālas noskaņas zilā vakarā” 1909 u.c.). Taču ornamenta jomā mākslinieks darbojies turpmāk starpkaru posmā, attīstot individuālu stilu, kā pamatu veido ģeometrizēti ornamenta risinājumi, kuros saskatāmas nosacītas neoklasicisma iezīmes, tiecoties uz simetrijas un centriskuma akcentējumu. Centienos attālināties no jūgendstila Madernieka ornaments nereti iegūst art deko stilam raksturīgu risinājumu. 1913.g. tika laists klajā viņa ornamentu krājums „Ornaments”, kas ir pirmais šāda rakstura izdevums Latvijā. 1930.g. iznāca otrs — plašāks: J.Madernieka „Rakstu” izdevums.²⁴ Skat. 3. att. pielik.

Jūlijs Straume – (1874. – 1970.) ir ievērojams latviešu tekstilmākslinieks. Jūlijs Straume ir viens no izcilākajiem latviešu lietišķās mākslas meistariem. Viņa darbos ir jūtama japāņu mākslas studiju ietekme un jūgendstilam raksturīgi stilizētu augu, putnu un kukaiņu motīvi. Ir neparasti laukuma komponēšanas paņēmieni un izsmalcināta krāsu gamma. Viņa skices un zīmējumi ir muzeja zelta fonds.²⁵ Skat.4. att. pielik.

Valdis Celms – (1943.-) beidzis Latvijas Mākslas akadēmijas Rūpnieciskās mākslas (Dizaina) nodaļu. Latvijas Mākslinieku savienības biedrs un Dizaineru savienības biedrs. Darbības jomas: dizains, kinētiskā māksla, vides māksla, fotogrāfija, grafiskais dizains. Ir pazīstams kā latviešu grafikas dizainers, mākslinieks pilsētas robežzīmes uzraksta "Rīga" burtu dizaina un citu grafisko darbu autors. Beidzis Mākslas akadēmiju - Mākslas zinātņu maģistrs, latvju zīmju pētnieks, semiotiķis, Latvijas Dievturu Sadraudzes dižvadonis, tas ir Valdis.¹⁸ Viņš pēta latvju rakstu zīmes, radījis folkloras festivāla „Baltica” Latvijas karogu un simboliku, darbojies kā zīmju simbolikas konsultants vairākos dziesmu un deju svētkos.¹⁷ 2008. gadā izdota viņa monogrāfija "Latvju raksts un zīmes". Skat.6. att. pielik.²⁶

1.4. Apdrukas attīstība

Apģērbi ar apdruku patlaban ir moderna cilvēka garderobes neatņemama sastāvdaļa. Šķiet, ka rezultāts, ko agrāk panāca ar rokām apšujot, izrotājot un pielīmējot, tagad iespējams vienkārši vienā mirklī apdrukājot apģērbus. Tieši tāpēc darba autorei radās interese, kā to darīja agrāk.

Aizsākums apdrukai meklējams, kad cilvēki sāka apkrāsot paši sevi. Pēc tam vēlāk viņi sāka apkrāsot arī audumus, kurus atklāja un ar kuriem sevi rotāja. Audumu apdrukas dzimtene

²⁴ http://www.makslasvesture.lv/J%2C5%20ABlijs_Madernieks (Skatīts: 12.03.2016)

²⁵ <http://www.lsm.lv/lv/temas/julijis-straume/> (Skatīts: 12.03.2016)

²⁶ <http://www.latviesi.lv/news/tiksanas-ar-latvju-zimju-petnieku-valdi-celmu> (Skatīts: 12.03.2016)

ir austrumu valstis. Tieši Āzijai ir visgarākā vēsture saistībā ar apģērba apdruku. Vissenākie atrastie apģērba iespiešanas bloki tiek datēti pat ar 3000. gadu pirms Kristus. Jau tad, kad 327. gadu pirms Kristus Aleksandrs Lielais iekaroja Indiju, sākās apdrukāto audumu neliels, bet tomēr bums. Līdz ar tirdzniecības ceļu atklāšanu audumi ceļoja uz Āziju, Ēģipti un Grieķiju. Otrajā gadsimtā audumi ieceļoja arī Eiropā un Āfrikā. Paralēli tam Ķīnā aizsākās ļoti skaista un smalka apģērba apdruka, izmantojot trafaretu metodes, ar ko Ķīna iepazīstināja arī Japānu.²⁷

Drukāšana uz auduma savu popularitāti guva, kad pastiprināti parādījās interese par raibiem mēbeļu audumiem. Tā nu 17.gs. no Indijas vairumā sāka ceļot apdrukātie mēbelēm paredzētie audumi. Šie kokvilnas audumi tika ļoti bagātīgi krāsoti un tajos atspoguļojās eksotiskās floras un faunas skati. Importētie kokvilnas apdruku audumi ieguva popularitāti visā Eiropā un tika uzskatīts, ka tie apdraud zīda aušanas nozari. Šī paša iemesla dēļ apģērba apdrukāšanas bizness nebija veiksmīgs līdz 18.gs. Francija un Anglijā pat ar likumu aizliedza importēt un pat ražot apdrukātos audumus. Tomēr vēlāk Anglijā tiek atļauts apdrukāt audumus tikai un vienīgi eksportam, tā šī nozare varēja likumīgi attīstīties.

Pirmā kaut cik veiksmīgā metode, lai zīmējumu pārnestu uz auduma, bija izmantot koka blokus, līdzīgi kā izmanto zīmogus. Šī metode atļāva uzspiest samērā smalkas apdrukāšanas, taču bija nepieciešams sagatavot vairākus blokus – katru savai krāsai, kas sarežģīja procesu un lika meklēt citus risinājumus. Mazi laukumi, ko nespēja aptvert ar blokiem, tika aizkrāsoti ar roku.

Iegravētu vara plāksņu metode radās 1752. gadā Īrijā, drīz pēc tam to pārņēma arī Anglijā. Izmantojot vara plāksņu metodi, bija iespēja izstrādāt vēl smalkākas detaļas, gandrīz tādas pašas kā uzspiežot uz papīra, taču arī šai metodei ir savs mīnuss – vara plāksni var izmantot tikai vienā krāsā, tāpēc atkal jāgatavo vairākas. Tehnikas tika apvienotas, taču process joprojām bija sarežģīts. Anglija bija vienīgā, kas izmantoja audumu apdruku ar vara plāksnēm.²⁸

Ar veltna tehniku pasaule tika iepazīstināta vēlajā 18.gs. Vara veltnis deva ražotājiem iespēju apdrukāt daudz lielākus audumus, darīt to ar lielāku ātrumu, par zemākām cenām, tādējādi 19.gs. drukāto kokvilnas audumu apjoms palielinājās dramatiski.

19.gs. arī attīstījās krāsvielu ķīmijas tehnoloģijas, radot apvērsumu audumu apdrukāšanā. Veidojās labāka izpratne par procesu, un pirmo reizi plaši pieejami kļuva rakstaini apģērbi. Ekstravaganto dekoru nomainīja vienkāršāki austi un uzdrukāti raksti, īpaši uz smalkiem vilnas un kokvilnas audumiem.

²⁷Antonova, R. *Audums ar rotājumu*. Pieejams: <http://stilsbeztabu.lv/2013/07/22/audums-ar-rotajumu/> (Skatīts: 15.05.2016)

²⁸Turpat, Antonova, R. *Audums ar rotājumu*. Pieejams: <http://stilsbeztabu.lv/2013/07/22/audums-ar-rotajumu/> (Skatīts: 15.05.2016)

20.gs. 30. gados, laikā, kad sieviešu apģērbu silueti kļuva sievišķīgāki, palielinājās audumu izvēle un parādījās tāda lieta kā rāvējslēdzējs, moderni kļuva atpūsties arī pludmalē – jūras motīvi bija populāra pludmales kostīmu audumu apdruka. Grafiskie risinājumi nereti bija speciāli izstrādāti platām biksēm. Bikses kļuva par neaizstājamu apģērba gabalu, ko nēsāt pludmalē. Tā sauktās pludmales pidžamas divdesmitajos gados, pateicoties Koko Šanelei (Coco Chanel), drīz vien pārtapa pamattērpā, kas paredzēts valkāšanai pludmalē vai atpūtai mājās. Citur bikses valkāt nebija piedienīgi.²⁹

Vieni teiks, ka četrdesmitie bija garlaicīgi, kamēr citi priecāsies par to askētiskumu. Jā, četrdesmitie noteikti nebija radošuma, bet vairāk - funkcionālisma gadi. Kara laika sieviešu modē tekstilmateriālu dizainu bagātināja ar košiem ziedu rakstiem, tā novēršot uzmanību no askētiskā tērpa piegriezuma.³⁰

Pludmales tērpu apdruka, kas 40.gados bieži vien bija visai uzkrītoša, nākamajā desmitgadē kļuva pat ļoti izsmalcināta. ASV bija iecienīti Havaju salu un Japānas iedvesmoti raksti.³¹

Vārds „corolle” ir termins botānikā, ar to apzīmē zieda atvēršanos, tāpēc nav grūti izskaidrot, ka Kristiana Diora 1947. gada kolekcijā valdošais siluets un jaunā izskata iemiesojams pārtapa vienā no pazīstamākajiem 50. gadu modes elementiem – puķotajā kleitā. Šī mode drīz vien pārvērtās par pārspīlētas sievišķības sludinātāju, jo tiecās radīt lellēm līdzīgus tēlus un sensacionālu bajadēras stilu, kurā dominēja horizontāli apdrukāti ziedu raksti, tafts, atlass un volāni. Taču Lielbritānijā „Horrockses” piedāvātie tērpu modeļi bija sinonīms kuplām, košām, puķotām kleitām. Lai gan firma lielos apjomos ražoja „pret-a-porter” tērpus, tomēr kvalitāti tā saglabāja. „Horrockses” piederēja pie augstākā tirgus segmenta, kurā tika piedāvātas samērā dārgas preces. Par firmas labo reputāciju liecina tas, ka arī karaliene mēdza uzvilkt „Horrockses” kleitu.³²

Pludmales tērpu apdruka, kas 40.gados bieži vien bija visai uzkrītoša, nākamajā desmitgadē kļuva pat ļoti izsmalcināta. ASV bija iecienīti Havaju salu un Japānas iedvesmoti raksti.³³

60. gadu vidū aizsākās jauna aizraušanās ar krāšņiem rotājumiem, kas bija vērojama gan sieviešu, gan vīriešu modernajos apģērbos. Emilio Puči raksturīgie kaleidoskopiskie virpuļi iedvesmoja psihodelisko revolūciju modē.³⁴

²⁹ *Košas apdrukā.* Pieejams: <https://fashionistesblogs.com/tag/40-gadu-mode/> (Skatīts: 15.05.2016)

³⁰ Antonova, R. *Audums ar rotājumu.* Pieejams: <http://stilsbeztabu.lv/2013/07/22/audums-ar-rotajumu/> (Skatīts: 15.05.2016)

³¹ <http://sammydvintage.com/> (Skatīts: 17.03.2016)

³² Stevenson, N.J. *Modes vēsture.* Rīga: Zvaigzne ABC, 152. lpp.

³³ <http://sammydvintage.com/> (Skatīts: 17.03.2016)

³⁴ *Košas apdrukā.* Pieejams: <https://fashionistesblogs.com/tag/40-gadu-mode/> (Skatīts: 15.05.2016)

60.gados jauniešiem patika košas apdrukas, tostarp popārta un opārta motīvi, Mondriana darbu ietekme Īva Senlorāna jaunradē un kļedzošie ziedu raksti un svītras. Sonja Knapa savos Ungaro modes nama košajos motīvos izvēlējās maigāku pieeju. Desmitgades beigās hipiju kustības iespaidā grafiskos motīvus nomainīja ielāpu tehnika, batika, raibas apdrukas un Tālo Austrumu ornamentī. Osijs Klārks noklāja vieglos zīda un satīna audumus ar savas sievas Sīlijas Bērtvelas veidotajām ziedu apdrukām. Britu modes māksliniece Zandra Rodesa kļuva slavena ar apjomīgiem zīda tērpiem „Art Deco” zigzagveida rakstos.³⁵

70. un 80. gadi bija mazliet mierīgāki apģērba apdruku ziņā, pēc trakajiem hipiju laikiem notika, tā teikt, atgriešanās pie zemes. 90. gados mode integrējās popkultūrā. Versačes džinsu reklāma padarīja viņa zīmolu ļoti iekārojamu. To panāca ar veiksmīgu oriģinālu tērpu apdruku, izcilu fotogrāfu darbu un tā laika pieprasītāko modeļu – Lindas Evandželistas, Helēnas Kristensas un Kristijas Tērlingtones piedalīšanos.³⁶

Vēlāk dizaineri jau kārtu kārtām lietoja apdrukātus audumus savās kolekcijās. Īpaši izcēlās 1999. gada Makkvīna pavasara-vasaras kolekcija. Londonas modes nedēļas laikā – modes skates noslēguma modeles baltā kleita tika apsmidzināta ar krāsu ar divu robotu palīdzību.³⁷

Dizaineri Pīters un Džonotans Saunderss ir pirmie, kas digitālos attēlus izmantoja audumu apdrukai. Šī tehnika izraisīja apvērsumu jau 70. gadu foto apdrukas jomā. Tagad šādas apdrukas veidu sastopam teju it visur.³⁸

Mūsdienās audumu apdrukas veidi ir ļoti daudz un to metodes ir strauji attīstījušās. Apdrukāt varam visāda veida audumus un uz tiem uzdrukāt visdažādākos grafisko autordarbu risinājumus un idejas, kā teikt – fantāziju lidojumu.

1.5. Apdrukas veidi Latvijā un pasaulē

Agrāk lielu iespēju audumu apdrukā nebija pieejamas, tāpēc rotājumi, akcenti audumos tika ieausti, izšūti vai uzlīmēti. Šobrīd jau ir attīstījušās dažāda veida apdrukas. Izveidotie grafiskie dizaina risinājumi ir viegli pārnesami uz apģērbiem un audumiem, kā arī citām virsmām. Tāpēc darba autorei bija interese noskaidrot, kādas audumu apdrukas iespējas ir pieejamas Latvijā un pasaulē, lai apdrukātu T-krekļus ar saviem autordarbiem.

³⁵ Turpat, *Košas apdrukas*. Pieejams: <https://fashionistesblogs.com/tag/40-gadu-mode/> (Skatīts: 15.05.2016)

³⁶ Antonova, R. *Audums ar rotājumu*. Pieejams: <http://stilsbeztabu.lv/2013/07/22/audums-ar-rotajumu/> (Skatīts: 15.05.2016)

³⁷ Stevenson, NJ. *Modes vēsture*. Rīga: Zvaigzne ABC, 264. lpp.

³⁸ Antonova, R. *Audums ar rotājumu*. Pieejams: <http://stilsbeztabu.lv/2013/07/22/audums-ar-rotajumu/> (Skatīts: 15.05.2016)

Digitālā druka - ir drukas tehnoloģija, ar kuras palīdzību iespieddarbi tiek veikti tieši no atbilstoši tehniskajām prasībām izveidota datora faila, neveicot nekādus papildu sagatavošanās darbus. Informācija no faila tiek nosūtīta tieši uz digitālās drukas iekārtu. To izmanto reklāmas vai prezentācijas materiālu izgatavošanai, kā arī apsveikuma kartīšu, suvenīru, diplomu un afišu izgatavošanai nelielos daudzumos. Ļoti piemērota mainīgu datu drukai, piemēram, gadījumos, kad nepieciešama personalizācija. Mūsdienu tehnoloģija ir attīstījusies tik tālu, ka ar digitālo druku foto kvalitāte ir panākta ļoti augstā līmenī.³⁹ Skat. 1.1.att.

1.1. att. Digitāli izdrukāti bukleti.⁴⁰

Dekoldruka - ir apdrukas veids, kurā, pateicoties praktiski nekādiem ierobežojumiem drukas laukuma un novietojuma ziņā, kā arī augstajai karsēšanas temperatūrai, tiek iegūta ļoti kvalitatīva un noturīga apdruka. Vispirms attēla krāsas tiek drukātas „spogulī” uz speciāla papīra – dekola. Papīrs tiek samitrināts un piespiests pie keramikas virsmas. Attēls, kuru kopā tur speciāla laka, pielīp virsmai un tad tiek noņemts papīrs. Tālāk seko priekšmetu karsēšana, kuras laikā krāsa iekūst priekšmeta virsmā. To parasti izmanto stiklam, porcelānam un keramikai. Dizainu nepieciešams izstrādāt vektoros (formāts Corel Draw, AI Eps, PDF, u.c.) Tehnoloģijas izteiktākā priekšrocība – iespēja veikt uzdruku vietās, kurās citas tehnoloģijas to nespēj, piemēram, uz krūzes osītes, krūzes iekšpusē, gar malu, uz kausa apakšas, visapkārt un krustu šķērsu pa šķīvi utt.⁴¹ Skat. 1.2. att.

³⁹ http://geka.lv/lv/tehnologiskas_iespejas/GEKA_digitala_druka (Skatīts: 15.03.2016)

⁴⁰ <https://www.google.lv/search?q=digit%C4%81%C4%81+druka&source> (Skatīts: 15.03.2016)

⁴¹ http://geka.lv/lv/tehnologiskas_iespejas/GEKA_dekoldruka (Skatīts: 15.03.2016)

1.2. att. Dekoldruka uz stikla virsmām⁴²

Tampodruka - ir apdrukšanas veids, kurā, iemērcot silikona tamponu tintē un pārnesot to uz priekšmeta virsmu, veidojās vēlams nospiedums. Pateicoties tam, ka attēls vispirms tiek pārnestas uz silikona tampona, tampodrukšanas tehnikā iespējams apdrukāt priekšmetus ar izliektu, ieliektu un nelīdzenu virsmu. Kā drukšanas forma tiek izmantota metāla klišeja, kas pārklāta ar fotopolimēra slāni. Tāpat kā sietspiedes tehnikā, krāsas tiek drukātas secīgi viena pēc otras un katra iepriekšējā pirms drukāšanas tiek nožāvēta. To izmanto stikla, keramikas, ādas, koka, metāla un papīra virsmām un dažādiem plastikātiem (izņemot polietilēnu un dažus polopropilēna veidus). Lai iekārta atpazītu uzdevumu, dizainu nepieciešams izstrādāt vektoros (formāts Corel Draw, AI Eps, PDF, u.c.). Uz plastikāta, koka un ādas izstrādājumiem krāsa maksimālo noturību sasniedz pēc 3-5 dienām.⁴³ Skat. 1.3. att.

1.3. att. Tampodruka uz izliektas virsmas⁴⁴

Sietspiede - ir apdrukšanas tehnoloģija dažādu materiālu apdrukai. Kā drukšanas forma izmantots koka vai metāla rāmis (trafarets), kurā tiek nostiprināts poliesteru vai zīda audums ar smalku (20-200 diegi uz 1 cm) sieta struktūru. Sietspiedes krāsu pakāpeniski klāj sieta augšējā malā,

⁴² <https://www.google.lv/search?q=DEKOLDRUKA&source=lnms&tbn> (Skatīts: 16.03.2016)

⁴³ http://geka.lv/lv/tehnologiskas_iespejas/GEKA_tampodruka (Skatīts: 16.03.2016)

⁴⁴ <https://www.google.lv/search?q=tampodruka&source=lnms&tbn=isch&sa> (Skatīts: 16.03.2016)

tad to un ar gumijas lāpstiņu virza uz sieta otru malu un spiež cauri sietam tieši uz materiāla. Sietspiedē apdrukājamā materiāla virsma tiek pārklāta ar biezu krāsas slāni. Krāsas tiek drukātas secīgi viena pēc otras, un katra iepriekšējā pirms drukāšanas tiek nožāvēta. Sietspiedes tehnikā parasti tiek drukātas vizītkartes, veidlapas, kartītes, mapes, aploksnes, uzlīmes, etiķetes, magnēti, atstarotāji, tirdzniecības un reklāmas materiāli, plakāti u.c. Sietspiede tiek plaši pielietota arī tekstila apdrukai. Atšķirībā no dažādām modernajām attēlu pārnese sistēmām, pielietojot tiešo sietspiedes druku uz auduma, attēls ir daudzkārt noturīgāks. Lai iegūtu iespēju apdrukāt apģērbus, kuriem nevar pielietot tiešo druku, izmanto sietspiedē drukātus termopārnese attēlus. Attēls tiek drukāts uz speciāla papīra vai plastikāta un, lai tas labāk sasaistītos ar audumu, papildus krāsām uzklāj līmes slāni. Uz auduma attēlu uzpresē ar termopresi.⁴⁵ Skat. 1.4.att.

1.4. att. T-kreklu apdruka ar sietspiedi⁴⁶

Sublimācijas metode – ir audumu apdrukas tehnoloģija, kura balstās uz krāsas agregātstāvokļa maiņas procesu, kad tā no šķidra stāvokļa pāriet gāzveida, lai iespiestos auduma šķiedrās, un pēc tam atgrieztos sākotnējā stāvoklī. Šo tehnoloģiju plaši izmanto auduma apdrukā un apģērbu ražošanā, jo krāsai iesūcoties audumā, nav jūtams tās reljefs, tā ir ļoti noturīga arī pēc vairāku gadu intensīvas lietošanas. Apdruka ir nodilumizturīga un to nevar ne izmazgāt, ne nolietot. Turklāt, sublimācija paver plašas iespējas krāsu pāreju, intensitātes, ēnu un pat smalkāko detaļu atveidošanā uz auduma. Sublimācijas tehnikā iespējams apdrukāt dažāda biezuma (Tills, Šifons, Flīss, Kreps un citus) ir vispieejamākais auduma apdrukas veids, ko visvairāk iecienījuši modes dizaineri un sporta apģērbu ražotāji. Sublimācijas druka ieņem nozīmīgu lomu arī personalizētu produktu ražošanā, kad nepieciešams viens unikāls produkta dizains. Sublimācija ir viens no ekonomiskākajiem auduma apdrukas veidiem, kad nepieciešams realizēt pilnīgu apģērba vai produkta

⁴⁵ http://geka.lv/lv/tehnologiskas_iespejas/GEKA_sietspiede (Skatīts: 17.03.2016)

⁴⁶ https://www.google.lv/search?q=sietspiede&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj23cHjgYzMAhXIGCwKHUNdDosQ_AUIBygB&biw=1708&bih=789&dpr=0.8#imgcr=Au8R99OtilFL5M%3A (Skatīts: 17.03.2016)

personalizāciju. Šī auduma apdrukas metode spēj nodrošināt pilnkrāsu druku uz auduma, kas ļauj attēlot smalkas detaļas un veidot niansētas krāsu pārejas.⁴⁷ Skat.1.5. att.

1.5. att. Auduma apdruka ar sublimācijas tehniku⁴⁸

Termo transfēra druka – ir tehnoloģija, kas ļauj apdrukāt nelielus daudzumus ar krāsainiem logo, krāsu pārejām. Tos drukā gadījumā, kad ir krāsains fons un pilnkrāsu drukas fails. Faili jāiesūta vektorformātā (AI, EPS, Corell) versijās. Transfēra druka ir smalka sietspiedes druka, kas sākumā tiek drukāta spoguļattēlā uz speciāla papīra, katra krāsa atsevišķi tiek pārkaisīta ar līmes pulveri un nožāvēta, pēc tam ar termopresi pārnesta uz materiāla. Transfēra druka dod iespēju uz reljefaina vai krāsu atstarojošas virsmas uznest smalku zīmējumu.⁴⁹ Skat. 1.6. att.

1.6. att. Termo transfērā apdruka⁵⁰

⁴⁷ <http://mintprint.lv/auduma-apdruka/auduma-apdruka/> (Skatīts: 17.03.2016)

⁴⁸ Turpat. <http://mintprint.lv/auduma-apdruka/auduma-apdruka/> (Skatīts: 17.03.2016)

⁴⁹ <http://www.drukasdarbnica.lv/transfra-druka> (Skatīts: 19.03.2016)

⁵⁰ Turpat. <http://www.drukasdarbnica.lv/transfra-druka> (Skatīts: 19.03.2016)

2. PĒTNIECISKĀ DAĻA

2.1. Metodikas apraksts

Diplomdarba autore šajā pētnieciskajā daļā centīsies noskaidrot, kādas ir aktuālākas grafiskā dizaina audumu apdruckas tendences pēdējo 3-5. gadu laikā. To panāks ar savāktu attēlu materiālu analizēšanu. Šī tēma autorei interesē, jo izpētot to, tā ļaus veiksmīgāk izveidot savu grafisko dizainu. Kā arī izpēte palīdzēs sniegt atbildi uz diplomdarbā izvirzīto jautājumu: Kādas ir grafiskā dizaina apdruckas tendences pēdējo 3-5 gadu laikā? Darba autore mēģinās noskaidrot, kādas ir aktualitātes un novitātes bērnu apģērbu modes zīmolos. Lai pēc iespējas interesantāk un radošāk varētu izstrādāt savu kolekciju un ko varētu jaunu tajā ieviest.

Pamatojoties uz diplomdarba tēmu, tika izvēlētas pētījuma metodes – attēlu paraugu analīze un eksperta intervija. Attēlu analīzei būs liela nozīme kolekcijas grafiskā dizaina izveidē. No tās autore varēs izsecināt, kā šo 3-5 gadu laikā ir mainījušās modes tendences. Kas jāņem vērā savu autordarbu izveidē, lai tie būtu aktuāli 2016. gadam.

Diplomdarba autore uzskata, ka lai izveidotu labu grafisko dizainu, diplomdarba radošās daļas ietvaros, autorei ir svarīgas arī ekspertu domas par radītajiem autordarbiem, kā arī viņu viedoklis par aktuālākajām grafiskā dizaina apdruckas tendencēm 3-5 gadu laikā. Tāpēc autore nolēma, ka par piemērotāko izpētes veidu tiks izvēlēts – kvalitatīvā izpēte. Tā ir pētniecības pieeja, kurai raksturīga kvalitatīvas un padziļinātas informācijas iegūšana par dažādiem notikumiem un procesiem sabiedrībā.⁵¹ Tajā ir ietverta intervija. Šī izpēte ļaus izanalizēt un vairāk iedziļināties bērnu apģērbā un to apdruckas grafiskajos risinājumos.

Tā kā diplomdarba radošās daļas ietvaros tiks izveidots grafiskais dizains bērnu apģērbu līnijai, lai to veiksmīgi izdarītu, pētnieciskajā daļā tiek analizēti latviešu bērnu apģērbu zīmoli. Tāpēc diplomdarba ietvaros tiek intervēti pazīstami latviešu apģērbu dizaineri, kuri ir veiksmīgi attīstījuši savu brendu un izplata apģērbus plašākai sabiedrībai. Tādējādi tiek uzzināts dizaineru viedoklis par šī brīža apģērbu dizaina aktualitātēm, tendencēm. Šīm intervijām papildus tiek veikta grafiskā dizaina apģērbu apdruckas tendenču analīze. Tās izvērtējot pēc: kompozicionālā risinājuma, grafiskajiem paņēmieniem, tehniskajiem risinājumiem, kā arī vai tiek pielietota foto montāža. Pēc tā tiks izvērtēti grafiskā dizaina noformējuma plusi un mīnusi.

2.2. Jaunākās auduma apdruckas tendences 3-5 gadu laikā

Apdruckas šobrīd ir pašā topa augšgalā neatkarīgi no vecuma un dzimuma. Šobrīd pat vīrieši nekautrējas nēsāt džemperus, uz kuriem uzdrukāti dažādu dzīvnieku attēli, augi vai krāšņi ziedi, pat tauriņi un kukaiņi. Ja runājam par bērnu garderobi, tad tajā tiek apdrukāts teju

⁵¹ <http://www.petijumi.lv/kvalitativa-izpete/> (Skatīts: 02.04.2016)

viss un ar visu – tie var būt gan uzraksti, gan multfilmu varoņi, gan ziedi, gan dzīvnieki, dabas ainavas, gan pat gleznu reprodukcijas. Nenoliedzami to pašu var darīt arī uz pieaugušo apģērbiem. Turklāt to visu drukā gan uz kleitām, gan džemperiem, neatkarīgi, tas tiek darīts gan puikām, gan meitenēm. Īpaši aktuāls ir kontrasts starp auduma smagumu un attēla vieglumu, piemēram, gleznotas pienešas uz bieza džempera. Šī tendence aktuāla kā maziem, tā jau lielākiem bērniem. Tad nu ieskatīsimies šo pēdējo 3-5 gadu audumu apdrukas modē un veiksīm secinājumus. Att. skat. pielikumā.

2013. gads. Izteikti dominēja, varētu pat teikt, galvu reibinoši ģeometriski raksti ar romantisko ideju apvienojumu. Audumos saskatāmas konstrukcijas no arhitektūras un spilgtas krāsas. Protams, neatņemama tendence – melnbaltais. Audumu apdrukā dominēja dažādība līniju ritmos, to biežumos un virzienos. Modernas un pieprasītas kļuva grafiskās krāsas un spilgto krāsu kombinācijas. Audumu apdrukā saskatāma ģeometrija, krāsaini līniju salikumi. Aktuāli ir arī raibie un rakstainie raksti. Tie ir gan zvērādu raksti, gan ģeometriskie raksti, kas jau tika pieminēti iepriekš. Kā arī noteikti jāmin ziedu apdruka un ūdens tēma. Skat. 1.7. att.

1.7. att. Audumu apdrukas tendences⁵²

Kā sievietēm tā arī vīriešiem aktuālas bija spilgtās, košās krāsas. Tā kā sievietēm ir aktuāla zvērādu grafika audumu apdrukā, vīriešiem aktuāla ir dzīvnieku tēma. Taču vīriešiem audumu apdrukā arī ļoti labi parādās ģeometriskās kompozīcijas, tie paši līniju ritmi un to dažādā variācija. Nenoliedzami arī ornamentu, dažādos kompozīciju risinājumos un izkārtojumos. Galvenais noteikums – garderobē jābūt krekliem ar apdruku. Apdruka ar ziedu, augu un dzīvnieku dizainu, jo tā ir modes virsotnē. Skat. 1.8. att.

⁵² https://www.google.lv/search?q=2013.gada+modes+tendences&client=firefox-b-ab&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiG0c_r5eXMAhXEdpoKHRPzA9MQsAQIGg&biw=1708&bih=789&dpr=0.8#imgc=ItFZ2HG_j5yEKM%3A (Skatīts: 03.04.2016)

1.8. att. Audumu apdrukas tendences⁵³

2014. gads. Šajā sezonā sievietes savai garderobei izvēlējās piesātinātas krāsas. Īpaši nekam nemainoties, audumu apdrukā vērojami ģeometriskie melnbaltie raksti, mežonīgo džungļu un 3D ziedu apdrukās. Audumos bija iecienīti dzeltenās krāsas laukumi, akcenti. Aktuāls bija mākslinieciskais šarms. Tās ir dažādas mākslinieciskas apdrukās apģērbā. Auduma apdrukās var būt gan abstraktas, gan konkrētas. Taču galvenais noteikums - tām jābūt raibām un pamanāmām. 2014. gada sezonā šo tendenci – Māksliniecisko apdruku - savās kolekcijās iekļāva tādi zīmoli kā: „Calvin Klein”, „Chanel”, „Giles”, „Gucci”, „Min Min”, „Prada”. Šo apdruku pielieto uz visiem apģērbu veidiem. Skat. 1.9. att.

1.9. att. Audumu apdrukās tendences⁵⁴

Vadošais motīvs vīriešu garderobē bija ģeometriskie šķērsgrīzumi un figūras, kas kombinētas rūtinos rakstos. Tostarp, aktuālas bija arī melnbaltās grafiskās apdrukās, kas ietver sevī svītras, strīpas, punktus un kvadrātus. Šajā gadā neuzkrītošām svītriņām pieder pagātne. Svītras kļūst treknas, drošas, krāsainas un pamanāmas. Arī rūtīnie raksti vairs nav

⁵³ <https://www.kokoshop.eu/lv/Viriesu-modes-tendences-2013/new/54> (Skatīts: 03.04.2016)

⁵⁴ <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/150419/kadus-aperbus-saja-pavasari-izvelas-latvijas-sievietes-foto> (Skatīts: 04.04.2016)

tikai ar tradicionālo formu un izmēru. Vīrieši droši var kombinēt rūtis ar svītūrām. Jo tas ir pamanāmāks, jo labāk. Vīriešu apģērbā audums apdrukāts ar meistarīgiem, dažādu audumu faktūru savienojumiem. Nav tā, ka ziedi pieder tikai sieviešu audumu apdrukās tendencei. Mums ir jādalās šajā skaistumā arī ar vīriešiem. Tāpēc vīriešu audumu apdrukās parādās mazu, lielu, krāsainu vai melnbaltu ziedu apdrukās. Skat. 1.10. att.

1.10. att. Audumu apdrukās tendences⁵⁵

2015. gads. Aktualitāte – dzeltenā krāsa un zilie toņi, pasteltoņi. Vēl joprojām dominēja līniju ritmi, ziedi dažādos salikumos un variācijās. Tāpat turpinājās arī rūtojumi. Tie ir šauri, plati, lieli, mazi. Jo prasmīgāk sakombinēti uz auduma, jo izteiksmīgāks auduma izskats. Mūžam aktuālais krāsu salikums – melnbaltais. Šie toņi laikam no modes neizies nekad. Aktuāli ir dažādu raksturu, salikumu ģeometriskie risinājumi, līniju ritmi, kā arī melnbalto attēlu apdrukās. Grafiskie risinājumi izskatās izsmalcināti, oriģināli un harmoniski. Tas viss dominē un domājams, ka dominēs arī turpmāk. Skat. 1.11. att.

⁵⁵ <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/150419/kadus-aperbus-saja-pavasari-izvelas-latvijas-sievietes-foto> (Skatīts: 04.04.2016)

1.11. att. Audumu apdrukas tendences⁵⁶

Vīriešu krāsu aktualitāte – tumšs indigo. Tā parādās visos audumos un faktūrās. Krāsu salikumi ar sievietēm krasi neatšķiras, taču kā pamattoņi ir melns un pelēks. Audumu apdrukās lielu izmaiņu nav. Dominē drosmīgo lielo ziedu, puķu motīvi. Kā arī ļoti platas svītras, dažādu lielumu un daudzumu rītojumi vai citi ģeometriskie ornamenti. Tie ir dažādos kompozicionālos salikumos. Sāk parādīties ziedu, augu salikumi, kā arī dažādu nenoteiktu grafisku variāciju apdrukas. Arī tekstu apdrukas horizontālā virzienā. Skat. 1.12. att.

1.12. att. Audumu apdrukas tendences⁵⁷

⁵⁶ <http://inrossa.blogspot.com/2015/05/pavasaras-2015-modes-tendences.html> (Skatīts: 04.04.2016)

⁵⁷ <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/142413/sieviesu-stils-ienak-viriesu-mode> (Skatīts: 05.04.2016)
<http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/158027/kas-jauns-kungu-mode-topa-rutaini-un-kosi-uzvalki> (Skatīts: 05.04.2016)

2016. gads. Šajā sezonā aktuāls ir krāsu sajaukums. Jaukt krāsas pēc sirds patikas. To arī var darīt ar dažādu tekstūru audumiem. Dzīvnieku, augu, tropu, džungļu audumu apdrukā joprojām modē. Tāpat kā gadus iepriekš, vēl joprojām aktuāli ir līniju ritmi un to salikumi. Drosmīgas, biezas, dažādu slāņu līnijas, tās lieliski iederēsies šī gada grafiskajā audumu apdrukā virpulī. Svītrainība, tāpat kā melnbaltais, vienmēr modē. Taču, ne tikai biežās līnijas izdaiļo audumu apdruku, to dara arī ļoti smalkās līnijas, kuras var interpretēt visdažādākajās krāsu variācijās. Aktuāla ir arī batikotā stila audumu apdruka. Autore piemin, šī gada galvenā audumu apdrukā tendence – ziedi visdažādākajā izmērā un kombinācijā. Kā arī šogad aktuāli apdrukā ielidojuši ir tauriņi. Lieli, mazi, raibi, vienkrāsaini, tam nav nozīme. Bez visa šī, aktuāli kļūst lapu raksti, lapu apdrukā uz audumiem, apģērba. Kā kādreiz teikusi slavenā modes dizainere un daudzu sieviešu stila ikona Koko Šanele: „Mode aiziet, bet stils paliek”.⁵⁸ Skat. 1.13. att.

1.13. att. Audumu apdrukā tendences⁵⁹

Vīriešiem aktuāls ir spilgtu krāsu detaļas, tērpa akcentēšanai. Protams, neatņemama tendence – melnbaltā audumu apdruka. Tai skaitā dažāda veida grafikas, to risinājumi. Melnbaltie līniju ritmi, dažādos virzienos, salikumos. Tam visam klāt, melnbalto un krāsaino ziedu apdrukā. Aktuāli ir arī vienkārši balti T-krekli. Uz tiem var tikt uzdrukāti, minimālisma stilā, dzīvnieku silueti, grafikas, stilizācijas. Šajā sezonā aktuāli būs T-krekli ar dažādu uzrakstu apdrukām. Noteikti var piebilst – jo radikālāks ir uzraksts, jo pikantāk. Aktuāli ir ne tikai abstraktie zīmējumi audumu apdrukā, bet arī tīri ziedu apdrukā, kā jau tas bija redzams iepriekšējo gadu modē. Tāpat kā dzīvnieku motīvi, aktuāli ir cilvēku portreti. Protams, ģeometriskie printi turpina dominēt bez izmaiņām. Skat. 1.14. att.

⁵⁸ <http://www.monday.lv/koko-sanele-par-mums-visam/> (Skatīts: 05.04.2016)

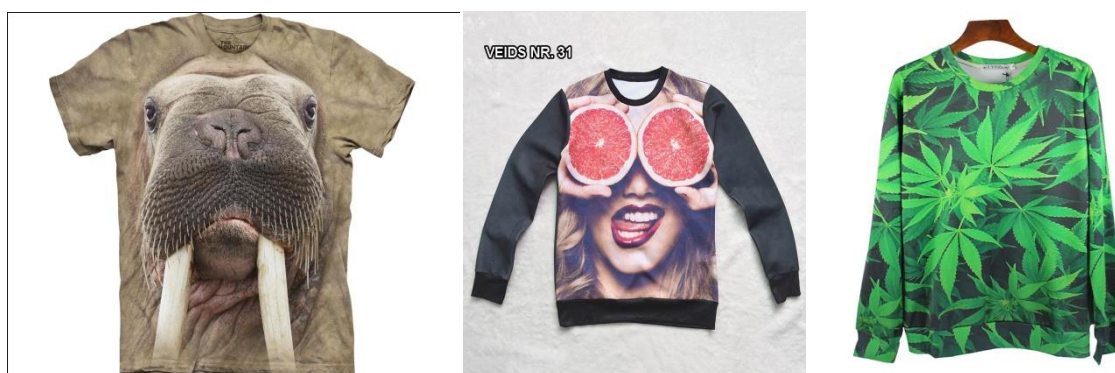
⁵⁹ http://lv.cyplive.com/woman/moda_i_stil/15-glavnyh-tendenci-vesny-leta-2016-goda.html (Skatīts: 05.04.2016)

1.14. att. Audumu apdrukas tendences⁶⁰

2.2.1. 2016. gada 3D auduma apdrukas tendence.

T-krekli un audumi ar šo apdrukas veidu ir ieguvuši popularitāti un atzinību jau daudzās valstīs. Veiksmes pamatā ir lielformāta, ļoti kvalitatīva, detalizēta audumu apdruka. Parasti auduma fona krāsai ir nedaudz raiba struktūra, kas rada papildus telpisku efektu. Ļoti izteikts tas ir audumiem, uz kuriem tiek uzdrukāti dzīvnieku attēli. Šīs modes audumu apdrukai ir aktuāli lielu izmēru ziedu motīvi, dažādās kompozīcijās un izkārtojumos. Protams, neiztikt arī bez dažādu dzīvnieku seju, augu, cilvēku seju, augļu, saldumu un citu veidu tematikām. Pat ēdiens uz T-krekla ir aktuāla šīgada trīsdimensionālās audumu apdrukas tendence, piemēram, puscepta ola. Modes tendencei var pievienot arī dažādus dabas skatus, ainavas, akmeņu skatus, rāpuļus, visu reālistisko un skaisto. Tās var būt pat gleznu reprodukcijas, 3D veidoti teksti, uzraksti. Šajā lauciņā var spēlēties gan ar krāsām, gan stiliem, kā arī kompozīcijām un foto montāžām. Brīvs lidojums fantāzijām. Skat. 1.15. att.

1.15. att. 3D audumu apdrukas tendences⁶¹

⁶⁰ <http://www.lilla.lv/produkti/>; <http://e-beauty.lv/stils-mode/5054-viiriesu-moda-2016> (Skatīts: 05.04.2016)

⁶¹ <http://pt.aliexpress.com/cheap/cheap-hemp-pullover.html> (Skatīts: 07.04.2016)

Pie šīs konkrētās auduma apdrukas tendences, autorei gribētos pieminēt modes zīmola M50 izveidoto 2016. gada pavasara un vasaras kolekciju ar Latvijas dabas ainavām. Šo kolekciju izveidojušas dizaineres Elīna Berklava un Kristīne Plaude. Audumu apdrukas ir ar fotogrāfa Ojāra Millera Latvijas dabas motīviem. Fotogrāfijas apstrādātas speciālās datorprogrammās un 3D apdrukas tendencē uzdrukātas uz auduma. Apģērbs kļūst skaists, piesātinātos toņos. Šī audumu apdruka atdzīvina vienkāršaino audumu. Dabas ainavas netiek kombinētas, katra nofotografētā ainava tiek uzdrukāta uz cita apģērba gabala, lai netiktu nomākts ainavu šarm. Diplomdarba autorei liekas, ka audums iegūst mežu un pļavu burvīgo auru. Skat.att. 1. pielikumā.

2.2.2. Populārie raksti, kas modē vienmēr – kamuflāžas.

Gadiem ejot kamuflāžu apdrukas iet līdzi ar tiem. Tās mainās attiecīgi vajadzībām un modes tendencēm. Tās ir aktuālas gan pieaugušo, gan bērnu apģērba apdrukas vidē. Darba autorei kamuflāžu izpēte šķita aktuāla, kā arī noderīga savu grafisko darbu izstrādei, jo tajos parādīsies stilizēti kamuflāžu rakstu akcentējošie laukumi. Tāpēc autore nolēma tos izpētīt, kā arī iekļaut pētījumā, izvirzot 3 veidus: Armijas kamuflāža, Mednieku kamuflāža, Zvejnieku kamuflāža.

Kā pirmā tiks apskatīta - **Armijas kamuflāža**. Tā ir vienojošs elements armijā un karavīru vidū. Protams, katras valsts armijas formas tērpu kamuflāžas atšķiras. Tāpēc autore apskatīs un salīdzinās ASV un Latvijas armijas formas tērpu kamuflāžas. Skat. att.

Att. ASV armijas kamuflāža⁶²

Attēlā **pa kreisi** esošais nominālais ASV armijas standarts – „Universal Camouflage Pattern” (UCP). **Vidū** speciālais „MultiCam” zīmējums (Operation Enduring Freedom Camouflage Pattern). **Pa labi blakus** – jaunais „ScorpionW2” vai OCP (Operational Camouflage Pattern).⁴⁹ Visas ir kamuflāžas, taču katrai ir savs raksts un savs stils. Arī krāsu

⁶² <https://varabungas.wordpress.com/2014/08/13/sabiedroto-uniformai-jauns-kamuflazas-zimejums/> (Skatīts: 20.05.2016)

gammas ir atšķirīgas. Šeit var redzēt kamuflāžu veidotu ar plastiski veidotiem laukumiem, kā arī tieši pretēji – kvadrātiem. Tos sauc arī par pikseliem.

Interesanti ir tas, ka ASV militārie eksperti sākuši darbu pie jaunu neredzamības kostīmu izveides armijas vajadzībām. Amerikāņu armijas pārstāvji sazinājušies ar pasaules vadošajām firmām, kuras specializējas nepamanāmu uzbrukumu inventāra ražošanā. Neredzamības kostīmam jābūt derīgam izmantošanai jebkādos apstākļos un temperatūrās, no džungļiem līdz tuksnesim. Būtībā šāds kostīms izpaužas tā, ka tā ir kamuflāža, kas spēj pielāgoties jebkādam fonam. Pasūtījuma forma ir šāda: „Izstrādāt pielāgojošos kamuflāžu, kuru var individuāli izmantot karavīri dažādos apstākļos. Vēlams, lai tas netiek darbināts uz jebkādam enerģijām.” Kamuflāžai jādarbojas no visiem iespējamajiem leņķiem, kā arī pat lietus vai sniega apstākļos, tādejādi neietekmējot karavīra tiešos pienākumus.⁶³ Skat. att.

Att. Neredzamais kamuflāžas kostīms⁶⁴

Latvijas armijas formas tērpi nedaudz, bet atšķiras no ASV armijas formas tērpiem ar kamuflāžas apdruku. Skat. att.

⁶³ Vai ASV armijas karavīri drīzumā spēs kļūt neredzami? Pieejams: <http://www.focus.lv/pasaule/amerika/vai-asv-armijas-karaviri-drizuma-spes-klut-neredzami> (Skatīts: 20.05.2016)

⁶⁴ Turpat. <http://www.focus.lv/pasaule/amerika/vai-asv-armijas-karaviri-drizuma-spes-klut-neredzami> (Skatīts: 20.05.2016)

Att. Pulkvedis Vilis Bauska (centrā) ģērbies priekšpēdējās paaudzes formas tērpā, karavīri viņam blakus – jau MultiLatPat rakstā / F64⁶⁵

Jaunā kaujas formas tērpa maskēšanās rakstā klāt nākušas vēl divas krāsas, zaļā un haki. Tagad par pikseli dēvētais kamuflāžas zīmējums kļuvis nemanāms arī pašmāju zaļajā vidē. Sākotnēji kamuflāžas izveidotas vairākas versijas, tad atlasītas labākās. Pārbaudītas gan ar matemātiskām metodēm, gan arī praksē dabā – Malaizijā, Izraēlā, Afganistānā, Mali, Zviedrijā, Polijā un, protams, arī pašu mājās. Galu galā patentēts aizsarg raksts „MultiLatPat” ar šādām krāsu proporcijām: gaiši pelēks 15%, tumši pelēks 15%, brūns 25%, haki 22% un zaļš 23%. Šī kombinācija nodrošina 79 līdz 86% atbilstību videi. Patents savukārt aizsargā pašu aizsargrakstu, tas ir, nodrošina to, ka latviešu armijas kamuflāžas audums netiks tirgots armijnieku un makšķernieku veikalos. Kamuflāžas raksts, tāpat kā ASV armijas formas tērpiem, ir veidots ar kantainajiem, pikseļa tipa laukumiem. Neparādās plastiskie laukumi. Kā arī ASV formai ir pelēkais tonis, bet latviešiem tas ir smilšu krāsas. Protams, pēc tam seko krāsu variācijas karavīru formām.⁶⁶

Kā nākamā tiks analizēta – Mednieku, zvejnieku kamuflāža. Skat. att.

Att. Mednieku, zvejnieku kamuflāžas, audumu apdrukas⁶⁷

Kamuflāža medniekiem un zvejniekiem īsti neatšķiras. Droši var doties uz abām vietām ar šo tērpu. Medniekiem ir tā nianse, ka audumu apdrukā dominē 3D apdruka, kurā ir dabas motīvi, bet kamuflāža ir balstīta uz militāro formu rakstu, vai tie ir pikseli vai plastiskie laukumi. Šiem pārstāvjiem ir ļoti daudz raibu tērpu variācijas. Arī ziemā tērpi nomainās uz gaišo krāsu variācijām, kā arī audumu apdrukas kļūst ziemīgas. Tās ir ar sniegotu koku

⁶⁵ Vīksne, I. *Latviešu karavīri maskēsies zaļāk*. Pieejams: <http://nra.lv/latvija/158740-latviesu-karaviri-maskesies-zalak.htm> (Skatīts: 20.05.2016)

⁶⁶ Turpat. Vīksne, I. *Latviešu karavīri maskēsies zaļāk*. Pieejams: <http://nra.lv/latvija/158740-latviesu-karaviri-maskesies-zalak.htm> (Skatīts: 20.05.2016)

⁶⁷ <https://cherry.lv/laims-kamuflazas-un-medibu-krekli-viriesiem234> (Skatīts: 20.05.2016)

apdrukām u.c. Ne tikai zemes toņi ir apģērbu apdrukās. Tajās parādās arī spilgtāki toņi, kuros arī ir iestrādāti zaru un koku stumbru trīsdimensionāli attēli. Zvejniekiem pierastais standarta apģērbs ir zemessardzes tipa kamuflāžas. Zaļgani brūnie pikseļi, ar plastiskajiem laukumiem. Taču, pēc autores domām, mednieku tērpi, to apdrukas ir modernākas un attīstījušās vairāk kā zvejniekiem. Tāpēc abu hobiju pārstāvjiem derēs abu veidu tērpi. Tie būs modīgi un vienlīdz ērti un piemēroti dažādiem laikapstākļiem.

Vairāk attēli redzami pielikumā.

2.3. 2015.-2016. gada bērnu apģērbu grafiskā dizaina apdrukas tendences, latviešu populārāko zīmolu kolekcijās.

Reizēm mammām un meitām ir vēlme ietērpties līdzīgos apģērbos ar vienādu grafiskā dizaina noformējumu uz tā. Patlaban šādas iespējas ir gandrīz neierobežotas, jo meiteņu modē šobrīd ļoti aktuāla ir ģērbšanās gandrīz kā pieaugušām sievietēm – adītas kleitas, mazi kažociņi, mētelīši, leģingi un tunikas, ar visdažādākajām apdrukām, kupli svārki un skaistas kleitas. Viss šis skaistums pieejams gan pavisam mazām dāmām, gan arī lielākām. „I KNIT” apģērbi ir vieni no, kuri piedāvā šāda veida kolekciju. Vienkāršas kleitiņas ar grafisko elementu – stilizētu briedi, kurš atsvaidzina pelēko kleitas apakšdaļu. Kā arī kleita papildināta ar košiem ziediem, lai to padarītu rotaļīgāku un meitenīgāku. Skat. 1.16. att. Taču arī citi bērnu apģērbu apdrukas risinājumi ir ar lielu oriģinalitāti un skaistiem grafiskajiem dizainiem.

1.16. att. Tērps no I KNIT apģērbu kolekcijas⁶⁸

Varētu šķist, ka zēnu mammām īsti nav kur izvērsties ar bērna apģērbšanu, tomēr tā nav, īpaši, ja neiebilsti mazo ģērbt kā īstu džentelmeni – interesantas džinsa auduma bikses, visdažādākie T-krekli ar grafiskajiem dizaina risinājumiem uz tiem, komplektā ar rūtainām jakām vai vestēm. Protams, arī stilīgās cepurītes ir labs akcents, kuras šobrīd ir ļoti aktuāla

⁶⁸ https://www.facebook.com/I-KNIT-1489476511364864/photos_stream (Skatīts: 16.05.2016)

lieta, kuras rotā arī ar visdažādāko grafisko dizainu. Kā piemēru var minēt „Mayoral” – bērnu modes zīmolu. Havaju stilu apdruka, pavasarīgi toņi, teksta apdrukas uz T-krekliem. Akcents cepurei – zaļā bordīte ar augu motīvu apdrukā. Skat. 1.17. att.

1.17. att. Tērpi no Mayoral apģērbu kolekcijas⁶⁹

Šajā sadaļā tiks izanalizēti tādi latviešu zīmoli kā: „QooQoo”, „ZIB*”, „Leny Tomy Factory”, „HEBE”, „Lazy Francis”, „ZaZa Couture”, „Petra”, „Aristocrat kids”. Kā arī viens no vadošajiem zīmoliem Eiropā – Boboli. Kā arī nobeigumā tiks aplūkots, modes noteicējs pasaulē, zīmols – Teds Baker.

Kā pirmais – „**ARISTOCRAT KIDS**”. Audumu apdrukas un apģērbu dizainere Madara Krieviņa. Skat. 1.18. att.

1.18. att. Bērnu audumu apdrukas tendences⁷⁰

⁶⁹ http://bernumode.lv/?attachment_id=1270 (Skatīts: 16.05.2016)

⁷⁰ <https://www.facebook.com/Aristocrat-Kids-A-Royal-Tale-162467520573060/> (Skatīts: 16.05.2016)

Šo var dēvēt par aristokrātisko burvību. Zīmolam ir ļoti aktuālas šī brīža audumu apdrukas tendences, ar kurām iepazīnāties un kuras izanalizējam pirmajā sadaļā. Tērpu audumus rotā krāšņas ziedu apdrukas. Nenoliedzami, parādās arī dzīvnieku motīvi, kas ir viena no aktuālākajām tendencēm šobrīd. Elegantā audumu apdruka ar sakombinēto dabas ainavu, kurā dzīvojas briedītis, ir izveidots labā kompozīcijā un salikumā. Šeit autore secina, ka ir strādāts ar foto apstrādi un attēlu kombinēšanu, jo šis zīmols audumu grafiskās apdrukas veido pats. Izveidotās foto montāžas ir sakombinētas labā toņu gammā, kuras nav konkurēt spējošas. Tās saplūst un rada vieglu, patīkamu skatu.

Gaisīgs un viegls, tā varētu nosaukt gulbju apdruku uz kleitas. Atkal jāmin dzīvnieku motīvs, kas šur tur kombinējas ar dabas ainavu. Tehnika tā pati – foto apstrāde un montāža. Kombinējot attēlus un radot krāšņu, tajā pašā laikā vieglu dizainu audumu apdrukai.

Tā kā audumu apdrukas aktualitātē ir nezūdošie līniju ritmi un ģeometriskie risinājumi. Tāpat arī dažāda veida ornamentika un rūtojums, šim zīmolam tas nav mazsvarīgi. Audumu apdrukā, skaistas lielas rūtis apvienojumā ar līniju ritmiem. Izvēlēti kombinācijā ar tām, dažādi krāsu laukumi, kas dod mazu akcentu apdrukai. Tomēr aktualitāti – melni baltais, audumu apdrukās nepielieto.

Kā nākamais – „**Leny Tomy Factory**”. Skat. 1.19. att.

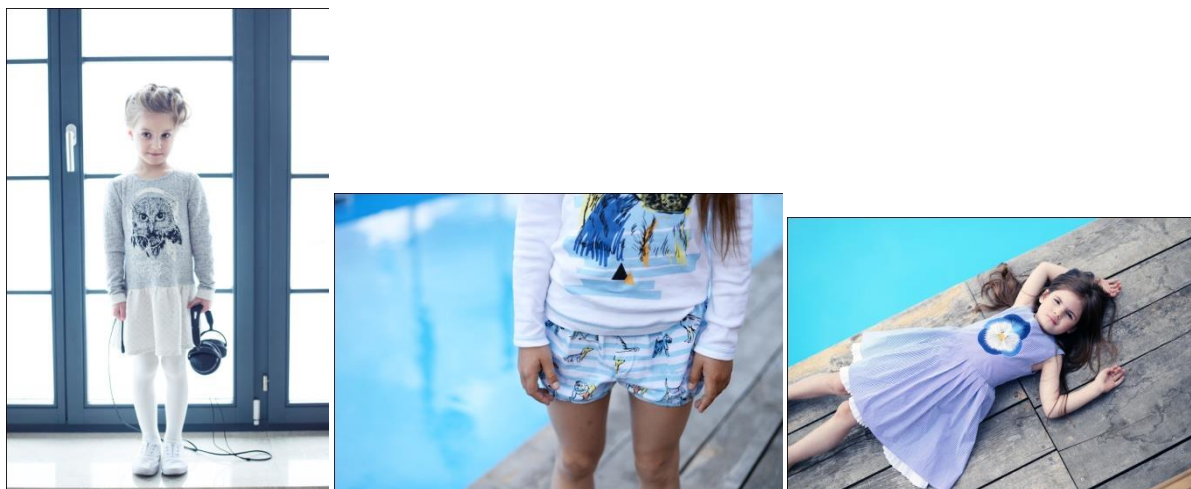
1.19. att. Bērnu audumu apdrukas tendences⁷¹

Šeit autore piebilst – pieaugošo modes tendences. Arī šis zīmols tiecas pēc aktualitātēm šīs sezonas audumu apdrukās. Vienkāršas, tīras, elegantas kombinācijas. Kā jau meitenēm, neatņemama sastāvdaļa, ziedu raksti, gan smalki, gan ar bagātīgiem ziediem, kā arī izsmalcinātie punktējumi. Zēnu akcentējošie elementi- tauriņu un kaklasaišu audumu apdrukas. Ieturētā stilā ar arhitektūru ornamentiku. Protams, tīri baltais. Nekā lieka un par daudz. Šim zīmolam neparādās dzīvnieku vai dabas ainavu tematikas. Varētu teikt, vairāk balstās uz glamur stilu. Audumu grafikas veidotas ar lielu rūpību un smalkumu.

⁷¹ <http://www.lenyatomyfactory.com/about.html#> (Skatīts: 16.05.2016)

Kompozicionāli – ir simetrija un laba rakstu savienošana. Nav izteiktu līniju ritmu vai ģeometrisku, abstraktu risinājumu. Rotaļīgi, bet tai pašā laikā gaumīgi un svinīgi.

Tālāk seko – „**HEBE: ērti, bet ar odziņu**”. Skat. 1.20. att.

1.20. att. Bērnu audumu apdrukas tendences⁷²

Kolekcijas apģērbiem piemīt vienkāršība, kas savienojumā ar pārdomātām detaļām un apdrukām piešķir unikālu raksturu. Zīmolan aktuāla ir dzīvnieku tēmu, kura bērniem ļoti patīk. Audums ir ar unikālām roku zīmētām apdrukām. Protams, neatņemama sastāvdaļa ir ziedi. Viens vai vairāki, bet lai būtu ziedi. Visas grafikas ir zīmētas ar roku, kas pēc tam apstrādātas datorā. Ir gan aktuālās melnbaltās apdrukas, gan raibais krāsu sajaukums. Arī ēdiena grafikas nav malā noliktas. Audumus rotā augļu tematikas, kuras papildinātas kombinācijā ar līniju ritmiem. Arī rūtojums audumu apdrukā šim zīmolan nav svešs. Tās ir vienkārši klasiskā stilā. Šīs sezonas aktualitāte ir tā saucamais – jūrnieku stiliņš. Tas novērojams visās audumu apdrukās. Zili baltie līniju salikumi, dažādās toņu gammās. Smalkās un biežākās līniju variācijās. Audumu apdrukās ir izkopts rotaļīgs stiliņš.

Nu kārtā zināmākam zīmolan – „**QooQoo**”. Skat. 1.21. att.

⁷² <http://hebe.lv/lv/> (Skatīts: 16.05.2016)

Lai gan šis zīmols nav specializēts uz bērnu modi (5-12 gadiem), autorei šķiet ļoti interesants un aktuāls. Aļona Bauska rada apģērbu cilvēkiem, kuri meklē individualitāti savai ikdienai un ir drosmīgi. Kā attēlā varam redzēt, šajās audumu apdrukās var parādīties it viss. Spilgtu krāsu variācijas, melnbalto grafiku risinājumi. 3D apdrukas tendences. Izteikti vijīgi, plastiski, ģeometriski līniju ritmi. Aktuāla ir arī dzīvnieku tēma. Tā ir dažādi grafiski apspēlēta. Ir vieglas kompozīcijas. Aktuālā šī brīža tendence – tekstu apdruka, kas viņas tērpos ir labi atspoguļots.

Tam seko – **ZIB***. Skat. 1.22. att.

1.22. att. Bērnu audumu apdrukas tendences⁷⁴

Zīmolu „ZIB*” radījušas Latvijas Mākslas akadēmijas absolventes Inga Priedīte un Irēna Andrejeva. Apģērbu zīmola „ZIB*” ideja ir ielikt mazliet mākslas ikdienas apģērbā. Apdrukās atdzīvojas viņu radītie zīmējumi un gleznojumi, tāpēc katrs apģērba gabals ir atšķirīgs un unikāls ar savu smalko krāsu toni vai krāsu pilieniem audumā. Nenoliedzami, šī zīmola audumu apdrukas sortimentā ir liela, košu krāsu izvēle. Arī šeit parādās bērniem tik ļoti aktuālā dzīvnieku tēma. Autores radījušas mīļus un jautrus zīmējumus apdrukām. Grafiskie zīmējumi ir izzīmēti ar roku, kas apstrādāti datorā un tiek uzdrukāti uz auduma. Kompozīcijā ir raibs krāsu salikums. Džungļu tematika, kopā ar dzīvniekiem, kuri atveidoti sportiskā tematikā, kā arī ziedu rakstiem. Pa vidu tam, parādās saldumu tematika. Tā kalpo kā aksesuāru, akcentu daļa. Neatņemama sastāvdaļa ir arī neredzēti okeāna iemītnieki, ūdens valstības apdrukas, to grafiskie risinājumi. Tad dzīvnieku kombinējums ar ģeometriskajām līnijām un laukumiem. Kā arī pa vidu tam, parādās saldumi, augļi un kūkas. Tie kalpo kā aksesuāru, akcentu daļa, bet ne tikai. Iecienīts ir radošums un roku darbs, tāpēc foto montāžas

⁷³ <http://qooqoo.me/collections/all> (Skatīts: 17.05.2016)

⁷⁴ <http://zibstore.com/kids> (Skatīts: 17.05.2016)

un 3D apdrukas nav raksturīgas. Šeit lomu spēlē – bērnišķīgais, rotaļīgais, ar roku zīmētais vienkāršums.

Gados mazliet vecākiem bērniem, piedāvājumā nopietnāka tematika. Nu jau grafiski smalkāk uzbūvētas audumu apdrukas. Brieža siluets, kombinēts ar grafiskā stilā veidotu pļavas ainavu. Tajā parādās līniju ritmi, ģeometrija un krāsu pludinājumi. Melnbaltā grafika kombinēta ar krāsainajiem laukumiem, lai to akcentētu. Tāpat kolekcijā var atrast visdažādāko krāsu un motīvu apdrukātus leggingus. Tie būs gan ērti valkājami, gan piešķirs jaunu stilu. Nākamais zīmols – „**Lazy Francis**”. Skat. 1.23. att.

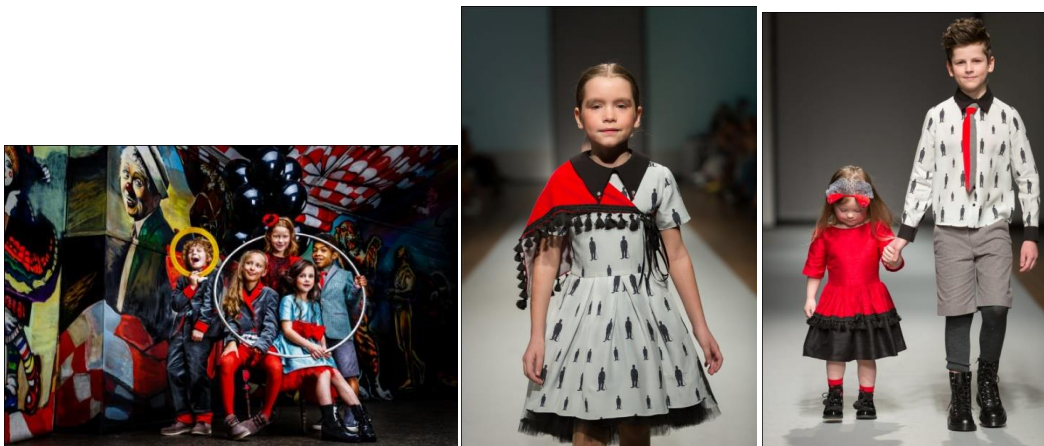

1.23. att. Bērnu audumu apdrukas tendences⁷⁵

Greznuma pieskāriens šajās audumu apdrukās ir pietiekami rotaļīgs, lai neliktos smagnējs, taču tajā pašā laikā piešķir arī nelielu, apburošu nopietnību. Katru tērpu atsvaidzina un pārsteidz arī kāds īpašs akcents vai detaļa. Puišu kostīmos tie ir raibi raksti, gaumīgi līniju ritmi, to izkārtojumi, meitenēm arī grafiskie risinājumi. Nu jau arī šim zīmolam ir aktuāli “mammās – meitas” kleitu komplekti. „Lazy Francis” izceļas ar košāku, varbūt nedaudz neparastu krāsu izvēli, drosmīgiem audumu salikumiem un dažādu faktūru kombinācijām. Šajos audumos roku zīmējumiem nav vietu. Šiks un elegances, te darbs fotogrāfiju un izsmalcinātu rakstu veidošanai un apdrukai. Kā jau meitenēm – arī te ziedi it visur, aktuāla šī brīža tendence. Gaumīgi sakombinētas ziedu faktūras, visdažādākajās krāsās. Kaut kur jau audumos parādās arī dzīvnieku un augu tematika, kas ir ļoti labi kompozicionāli sakombinēta.

Jāpiebilst, ka nu pat nesen „Lazy Francis” laidis klajā jauno kolekciju ar Čārlija Čāplina tematiku. Viss iekš „Charlie Chaplin”. Skat. 1.24. att.

⁷⁵ https://www.facebook.com/LazyFrancisFashion/photos_stream (Skatīts: 18.05.2016)

1.24. att. Bērnu audumu apdrukas tendences ⁷⁶

Grafiskajās apdrukās dominē melnais un baltais. „Charlie Chaplin” veidotie silueti tiek pavairoti dažādos izmēros un ar tiem apdrukāts vienmērīgi viss audums. Puišiem aktuāli uz melniem krekliem ir uzdrukāts viens vienīgs Čārlija Čāplina siluets. Lai akcentētu šos grafiskos Čārlija Čāplina siluetus, audums tiek izvēlēts sarkanā, gaiši zilā krāsā. Šķitīs, ka vienkāršs dizainiskais risinājums, taču gaumīgs un aktuāls bērnu vidū. Čārlija Čāplina tēls, savā veidā apgērbā ienes humoristisku pieskaņu.

Pirmspēdējais latviešu bērnu apģērbu zīmols – „**ZaZa Couture**”. Skat. 1.25. att.

1.25. att. Bērnu audumu apdrukas tendences ⁷⁷

Zīmolu ir izveidojusi Amerikā dzīvojošā latviešu māksliniece Terēze Gruntmane. Tāpēc autore šo bērnu modes zīmolu pieskaita pie Latvijā esošajiem. Viens no autores izvēles aspektiem bija fakts, ka, lai gan zīmola ideja izauklēta Amerikā, „ZaZa Couture” kolekcijas tiek ražotas Latvijā un uz tām ir uzraksts: „Made in Latvia”.

Autore piekrīt, ka šis zīmols nodēvēts par: „Košākais „made in Latvia””. Skat. att. pielikumā. Tērpi ir ļoti krāsaini un salīdzinoši koši ar citiem zīmoliem. Audumu apdrukas

⁷⁶ Turpat. https://www.facebook.com/LazyFrancisFashion/photos_stream (Skatīts: 18.05.2016)

⁷⁷ <http://www.zazacouture.com/> (Skatīts: 18.05.2016)

kombinētas dažādās variācijās. Raibie raksti savienojumā ar melnbaltajiem, krāsainajiem ziediem, kurus papildina košo krāsu platās līnijas. Audumu apdrukās pielietoti punktaini raksti. Autore uzsver, ka arī batikas tendence ir manāma apģērbos. Zīmolam audumu apdrukā nav aktuāli dzīvnieku motīvi un to grafiskie risinājumi. Taču šī brīža aktualitāte – taureņi gan parādās apģērbā. Neparādās ne ūdens tēmas, ne augu faktūras. Vairāk tiecas uz ģeometriskiem grafiskajiem risinājumiem. Dažādiem laukumiem, kuri tiek aizpildīti ar svītrām, nekonkrētiem ornamentiem. Šie tērpi viennozīmīgi balstās uz ziedu motīviem un daudz dažādām līnijām.

Kā pēdējais latviešu bērnu modes zīmols – „**Petra**”. Skat. 1.26. att.

1.26. att. Bērnu audumu apdrukas tendences⁷⁸

„Petra.lv” ir jauns Latvijas bērnu apģērbu zīmols. Autore uzskata, ka tērpi ir gaumīgi un eleganti, bet tai pašā laikā ērti un universāli. Šeit parādās daudzpusīgi ziedu motīvi. Visdažādākajās krāsu variācijās. Tie ir vienkārši grafiski veidoti, kā arī izveidoti smalki un krāšņi. Arī punktu raksts audumu apdrukā ir plaši izmantots. Tajos ir gan lielāki, gan mazāki punktaini raksti. Audumam piešķirot rotaļīgumu un tai pašā laikā, gaumīgu izskatu. Šie audumu apdrukas varianti, pēc autore domām, ir līdzīgi ar zīmola „ZaZa Couture” veidotajiem tērpiem. Vienīgi šim zīmolam tērpi pielīdzināti pieaugušo modei. Šo tērpu kolekcijās arī neparādās dzīvnieku grafikas, augu un augļu tematikas. Grafiskais risinājums ir vienkāršs un ērti sakombinējams.

Tam seko zīmols, kurš nav latviešu sastāvā – „**Boboli**”. Skat. 1.26. att.

⁷⁸ <http://www.petra.lv/kat/galerija/> (Skatīts: 19.05.2016)

1.27. att. Bērnu audumu apdrukas tendences⁷⁹

Lai gan zīmols „Boboli” nav latviešu, autorei tas šķita interesants un aktuāls izpētei, tāpēc tika iekļauts starp latviešu dizaineriem. Autore izvēlējās tieši šo, jo tas ir viens no prestižākajiem un zināmākajiem zīmoliem Eiropā, kā arī, lai no tā gūtu secinājumus par bērnu audumu apdrukas grafiskajiem risinājumiem.

Šī zīmola stils ir spilgts, daudzkrāsains, dinamisks un viegls. Šajā sezonā raksturīgas dažādu uzrakstu un to stilu audumu apdrukas. Neatņemama sastāvdaļa – jūrnieku stils. Šajā stilā kombinēti līniju ritmi, ar dažādu biezumu līnijām, kuras papildina raibi uzraksti un grafiskie risinājumi. Tieši meiteņu apģērbā, neatņemama sastāvdaļa ir ziedu apdruka. To izmēri ir dažādi, sākot no maziem, līdz pat lieliem ziediem, kuri sakombinēti kopā ar uzrakstiem. Protams, arī puīšu apģērbā dominē ziedu motīvs. Tie nav tik daudz kā meitenēm, bet kalpo kā labs akcentējošs laukums. T-kreklos parādās arī zvēru grafiskie risinājumi. Izskatās ar roku zīmēti un tad apstrādāti datorā. Mazliet mazākiem bērniem, apģērbā parādās krāsaini līniju ritmi. Tie ir visdažādākajās variācijās. Arī audumu rūtojums nav aizmirsts. Smalks, standarta, vieglas rūtojums, kas sniedzas līdz pat krāsainiem lieliem sarūtotiem laukumiem audumu apdrukā. Tam seko meiteņu tērpu izdaiļošana ar punktojumu, kā arī kleitās parādās biezas, platās līnijas. Krāsu salikums – tumši zils ar baltu. Vēl aktuāla lieta ir pilsētu skatu grafiskie risinājumi audumu apdrukā. Tos arī kombinējot ar dažāda lieluma un daudzuma uzrakstiem. Pamanīta arī ūdens pasaules tēma audumu apdrukā. Autore var droši teikt, ka apģērbs ir radošs, skaists, pamanāms un moderns.

Nobeigumā jāatzīmē modes zīmols – „**Ted Baker**”. Skat. 1.28. att.

⁷⁹ <http://www.boboli.es/catalogo-kids> (Skatīts: 19.05.2016)

1.28. att. Audumu apdrukas tendences⁸⁰

„Ted Baker” ir britu luksusa apģērbu mazumtirdzniecības uzņēmums. Tā tiek kotēta Londonas Fondu biržā. Zīmols, kurš diktē modi pasaulē. Tāpēc autore nolēma iekļaut to savā pētnieciskajā daļā, jo „Ted Baker” tērpi ir gaumīgi un skaisti.

Tērpos ir visas raksturīgās šīs sezonas aktualitātes. Gan sievietēm, gan vīriešiem ir apdrukas ar ziedu rakstiem. Tie ir krāsaini gan melnbalti, lieli un mazi. Tos kombinē kombinācijās ar augu motīviem vai vienkāršām, platām strīpām. Vīriešiem audumu apdrukās aktuāli ir arī indiešu raksti, kā arī daudz dažādu raibumu. Vēl tendence tieši vīriešiem ir punktains raksts. Tas, pēc autores domām, audumam un vīrietim piešķir noslēpumainību. Kā arī aktuāli ir augu motīvi, akcentējošie raksti zem T-krekla apkaklītes. Sieviešu tērpus rotā gaisīgi, pasteļtoņos veidoti ziedi. Arī dominē līniju ritmi. Tērpi ir izsmalcināti un gaisīgi, viegli.

2.4. Eksperta intervija

Intervija tika rūpīgi plānota ar latviešu zīmola „ZIB*” dibinātājam, māksliniecēm, jo to tērpu grafiskie risinājumi ir ļoti gaumīgi, rūpīgi izstrādāti un pieprasīti sabiedrībā. Taču diemžēl privāti sazinoties, „ZIB*” dibinātāja un māksliniece Inga Priedīte paziņoja, ka intervijas, sākot no šī gada, no „ZIB*” puses netiek sniegtas studentiem. Līdz ar to nācās meklēt alternatīvu savam pētījumam. Autore savai pētījuma analīzei izvēlējās 2015. gada interviju ar „ZIB*” pārstāvi Ingu Priedīti, kura ir publicēta internetā. Kā arī informācija tika izmantota no Anetes Volmanes 2015. gada izstrādātā diplomdarba, kurā ir izdevusies nointervēt Ingu Priedīti.⁸¹

Kāds bija Tavs ceļš līdz ZIB* radīšanai? Kad saprati, ka Tevi saista dizains?

⁸⁰ <http://www.tedbaker.com> (Skatīts: 19.05.2016)

⁸¹ Inga Priedīte, ZIB*: Mēs radām valkājamus mākslas darbus. Pieejams: <http://www.happywhispers.lv/lv/inga-priedite-zib/> (Skatīts: 21.05.2016)

Kad studēju Latvijas Mākslas akadēmijas Tekstilmākslas nodaļā visvairāk par visu mani aizrāva tieši audumu apdruka. Apguvu dažādas tehnikas – sāku ar sietspiedē apdrukātiem iepirkumu maisiņiem draugiem un galdautiem mammai, bet vēlāk jau tapa pirmie apģērbi. Studējot maģistratūrā, mani uzrunāja inovatīvie tekstilmateriāli jeb tā saucamie gudrie audumi, kas spēj reaģēt uz apkārtējo vidi. Šajā laikā strādāju ar gaismas objektiem un atstarojošiem apģērbiem. Nekad neesmu jutusi sevi kā dizaineri vai pastiprināti interesējusies par modi. Varbūt vairāk iekļaujos zem vārda māksliniece, bet vislabāk man patīk apzīmējums radošais uzņēmējs. Tas ir tas, ko daru šobrīd.

Kā tērpies bērnībā? Vai ir kāds mīļākais apģērba gabals, kuru valkāji ar lielu prieku?

Apģērbam un lietām kā tādām neesmu īpaši pieķērusies, tās ātri novalkāju vai pazaudēju. Bērnībā, atšķirībā no brāļiem, man katru gadu nācās gādāt jaunas drēbes, bet visu, ko gribējās, nevarēja dabūt, tāpēc daudz šuvu un adīju pati, lai gan to darīt pat īsti nepratu. Protams, mani sajūsmina un iepriecina skaistas un jaunas lietas, bet tas ir īslaicīgi un tās neieņem tik nozīmīgu lomu, lai gadiem ilgi taupītu un glabātu.

Patiesībā ZIB* nekad nav bijis stāsts par apģērbu, bet gan par pašu radīšanas procesu. Par mazu valkājamu mākslas darbu. Mans mērķis bija izveidot īpašu darba vietu, kas dod ko vairāk. Tā, lai ik rītu ar smaidu un priecīgu satraukumu dotos strādāt. Tāpēc arī darba vide ir iekārtota tā, lai būtu gaiši, mājīgi un patīkami tajā uzturēties ikdienā. Att. skat. pielikumā.⁶⁶

Kas Tevi iedvesmo radīt? Vai gadās, ka jārada jauni dizaini, bet mūza nelido? Vai iedvesmu iespējams pievilināt?

Jau bērnībā varēju stundām ilgi darboties savā nodabā: zīmēt, līmēt, šūt un tā tālāk. Vecākiem nebija jādodomā, kā mani nodarbināt, jo pati allaž atradu ko interesantu. Process man vienmēr patīcis vairāk par rezultātu. Varēju dienām ilgi būvēt un iekārtot leļļu māju, bet, kad tā bija gatava, zaudēt interesi. Tagad, esot pieaugušai, ir ļoti līdzīgi.

Kur rodas iedvesma... Grūti atbildēt. Iedvesma ir visapkārt. Viss, kas notiek, ietekmē mani un atspoguļojas darbos. Ceļojumi un brīvdienas atelpas brīži dod jaunu stimulu un sniedz lielu daļu iedvesmas. Patīk brīvības sajūta – plašums, mežs, lietus. Patīk sajūta, ka varu darīt, ko un kā vēlos. Novērtējot to, kas ir, laiku un vietu, kurā dzīvoju. Jau pati iespēja izvēlēties darīt to ko, protu un mīlu, iedvesmo. Tā var nebūt mūžīgi, tāpēc jāizmanto!

Kā top ZIB* audumi? Šķiet, ka tā ir jūsu īpašā odziņa! Kā pie Tevis atnāk tēli, kurus pēcāk iedzīvini apģērbā? Kāds ir auduma tapšanas process pēc tam, kad uzzīmētas skices?

Viss sākas ar kolekcijas tēmu – tā atnāk pati. Tad seko iedvesmas materiālu vākšana un krāšanu kopīgā failā, savstarpējā dalīšanās ar idejām. Strādājam gan individuāli, gan komandā. ZIB* audumi īsumā top šādi: sākumā ķeros pie darba ar zīmuli uz baltas lapas, pievienoju krāsas, tad apstrādājam kompozīcijas datorā, izdrukājam paraugus, piemeklējam īstos audumus un finālā izdrukājam oriģinālu diziana audumu.

Un rezultāts brīnišķīgs! Tomēr Latvijā daudzi joprojām iecienījuši melnu un tumšu apģērbu, taču jūs pārsteidzat ar košumu un krāsu pārpilnību. Vai arī pati ikdienā esi kā ziedoša puķe? Kādi ir Tavi iemīļotākie toņi?

Man ļoti patīk košas krāsas un izteiksmīgi raksti itin visā. Bet pašai garderobē ir daudz pelēko toņu – tā tomēr šķiet vistuvākā krāsa arī man. Strādājot ar tik intensīvām apdrukām, brīžiem visa ir par daudz. Nēsājot tumšu un neuzkrītošu apģērbu, mēs uzkrājam enerģiju, bet košu velkam, kad ar to dalāmies. Tā ir arī man. Krāsas pozitīvi uzlādē, tāpēc gribu domāt, ka ZIB* dzīvespriecīgās apdrukas pozitīvi mijiedarbojas ar mūsu apģērbu nēsātājiem. Att. skat. pielikumā.

Kas ir ZIB* bestsellers? Ko pērk visvairāk?

Nesen tieši publicējām pagājušā gada bestselleru topu! Lai cik liela un dažāda būtu kolekcija, vienmēr ir kāds izteikts bestsellers, un tas iepriekš nemaz nav paredzams. Veidojot kolekciju, jau nojaušam, kādi krāsu salikumi un motīvi attiecīgajā sezonā būs aktuāli, tomēr tas ir neparedzams process. Ja jānosauk konkrētas lietas, tad no pēdējām kolekcijām ļoti populāra ir pelēkā *oversize* tunika Karaliskie zirgi un okeāna zilā, garā kleita Debess rozes, bet vīriešiem T krekls Stiprs kā ozols. Patīk arī tumšie legingi ar krāsainām apdrukām – tie labi pārdodas visu cauru gadu.

Jūsu jaunākais veikums ir sporta apģērbu kolekcija. Kas deva impulsu radīt šādu līniju?

ZIB* ir ļoti sportisks kolektīvs – meitenes nodarbojas ar jogu, volejbolu, boksu un tā tālāk. Tāpēc par šo kolekciju visām dega acis. Pati skrienu un jau kopš bērnības nodarbojos ar orientēšanās sportu – zinu, cik patīkami ir to darīt skaistā sporta tērpā. Sporta līniju jau bijām ieplānojuši labu laiku atpakaļ, bet, vēl pirms ražošanas uzsākšanas, bija nepieciešams ieguldīt darbu un laiku, lai atrastu un izpētītu specializētos sporta audumus. Braucām uz Eiropas lielāko sporta apģērbu un tekstila izstādi, pētījām gan audumus, gan gatavos produktus.

Vajadzēja veikt daudz izmēģinājumu un radīt paraugus. Dizainu zīmēšana jau bija beigu posms un procesa pazīstamākā daļa. Att. skat. pielikumā.⁸²

Kādas tehnikas izmantojiet, pārnēsot grafikas audumos?

Apstrādājot savus audumus pārsvarā izmantojam divas tehnikas – sietspiedi un sublimāciju. Sietspiedē pielietojam krāsu uz ūdens bāzes un sietu. Pārsvarā šādā tehnikā mēs apstrādājam visus trikotāžas un dabīgo materiālu audumus. Otra tehnikas ir sublimācija. To mēs darām ne te darbnīcā uz vietas, bet jau fabrikā. Ar sublimāciju apstrādājam visus sintētiskos audumus un šajā tehnikā iespēja ir izveidot pilnkrāsas bildi. Sietspiedē zīmējums sanāk tāds ļoti grafisks, bagātāks ar līnijām un sublimācija jau izskatās kā fotogrāfija. Vienīgais mīnuss ir tas, ka šo tehniku iespējams apstrādāt tikai sintētiskos materiālus. Ir zināms, ka Itālijā pieejama tehnika, kurā iespējams apstrādāt arī dabīgos materiālus – zīdu, kokvilnu un tamlīdzīgus. Tas viss ir iespējams, vienīgi ne Latvijā.

Kāds ir process, no skices līdz gatavam, apstrādātam audumam?

Parasti sākumā top skice ar zīmuli. Tad klājam krāsas ar zīmuļiem, akvareļiem vai flomāsteriem un viss tiek ieskanēts datorā. Vēlāk jau uz ekrāna kādas detaļas tiek sakombinētas kopā, kaut kas pamainīts un tad kad viss ir apstrādāts, sūtam uz druku. Pamatā gribam saglabāt to rokas pieskārienu un visas sīkās detaļas, un pleķītus.⁶⁷

Pēc kādiem principiem balstāties, veidojot ornamentu motīvus audumiem?

Tas, pēc kā mēs vadāmies, veidojot savas grafikas un ornamentus vairāk ir tieši konkrēta apģērba piegrieztnes un fasons. Ja tā ir kleita, tad skatāmies, lai rezultātā ornaments vizuāli padarītu slaidāku. Ornamentus leģingiem veidojam garenus, vertikālus un izstieptus. Pie katra no tiem domājam līdz jau zīmējot, kur tas būs uzdrukāts, tādā veidā konstruējot formu. Ar laiku jau ir izstrādāta sistēma – kādam izvietojumam būtu jābūt, cik smalks vai rupjš ornaments drīkst būt. Katrā ziņā mēs nestrādājam pēc kāda noteikta plāna, gadās arī kādas neveiksmes, bet tas viss ir process un arī mēs līdz ar to mācamies.⁸³

Darba autore, izpētot un izanalizējot 2 intervijas ar šī brīža aktuālā zīmola ZIB* vadītāju un mākslinieci Ingu Priedīti, var secināt, ka, gadiem ritot, modes tendences ir diezgan līdzīgas, tās balstās uz viena principa, tikai ar katru nākamo gadu tiek papildinātas, tās tiek uzlabotas un mazliet pamainītas. Secina, ka liela nozīme ir izdomai un fantāzijai. Tāpat nezūdošs, šajā sezonā ļoti aktuāls abu dzimumu apģērbu modē – ziedu raksti, ziedu audumu

⁸² Turpat. Inga Priedīte, ZIB*: *Mēs radām valkājamus mākslas darbus*. Pieejams: <http://www.happywhispers.lv/lv/inga-priedite-zib/> (Skatīts: 21.05.2016)

⁸³ Volmane, A. 2015. gada diplomdarbs, intervijas daļa (Skatīts: 23.05.2016)

apdrukas. Autore var teikt, ka ziedi iemantojuši jau klasisku vērtību gan apģērbu modē, gan citviet. Ziedu rakstus un dažādus ornamentus piedāvā arī zīmols ZIB*. ZIB* veidojot savus apģērbus un grafiskos risinājumus arī piedomā pie figūrām, kā tas viss izskatīsies uz auguma, lai to vizuālai padarītu tievāku. Tas pēc autores domām ir liels pluss, it sevišķi meiteņu aprindās. Tieši šim zīmolam ir svarīgi saglabāt savu zīmējumu rokas pieskārienu, visas sīkdetaļas un kā māksliniece min:” pleķīšus”.

2.5. Pētījuma secinājumi

Apskatot, iepazīstoties ar audumu apdrukas vēsturisko informāciju, audumu apdrukas paņēmieniem un tendencēm pēdējo 3-5. gadu laikā, iedziļinoties grafiskā dizaina paraugos un pašos autordarbos, kā ar izanalizējot ZIB* intervijas, darba autore secina, ka pētnieciskajā daļā izvirzītie uzdevumi ir veiksmīgi izpildīti un autorei ir secinājumi par to.

Jau vēsturiski no paaudzes uz paaudzi ir saglabāta, pārmantota, un attīstīta senā materiāla kultūra. Mūsu pašu ģeometriskais ornamenti kā zīmju valoda, ir dzīvs un mīlēts tautas apziņā. Daudzi mūsu tautas pārstāvji, grafiķi un dizaineri ir iedvesmojušies no tā. Latvija, dizaina apriņķī, ir attīstījies diezgan augstā līmenī. Mēs varam lepoties ar saviem dizaina speciālistiem.

Pasaules dizaina apriņķī, tieši apģērbu dizainā, ir vērojamas spilgtas personības. Izpētot tos, autore secina, ka audumu apdrukas, grafikas un dizaina risinājumi ir gaumīgi un aktuāli sabiedrībā. Autore piemin arī to, ka šobrīd tehniskās iespējas ir attīstījušās daudz vairāk un ir lielākā piedāvājumu klāstā nekā agrāk. Taču neskatoties uz plašo tehnisko izpildījumu, piedāvājumu klāstu, māksliniekam savos darbos ir svarīgi ielikt stāstu un jūtas, ko ar iekārtu palīdzību, vēlas nodot patērētājam. Laikam virzoties uz priekšu, tendences attīstās un pilnveidojās. 3-5. gadu laikā audumu apdrukas grafiskie risinājumi ir pilnveidojušies no minimālisma, līdz pašai pilnībai. Sākotnējās tendences ir uzlabotas un tām ir atrasti jauni, veiksmīgi risinājumi, kuri atdzīvina, atsvaidzina tērpu būtību. Pēc 3D audumu apdrukas un kamuflāžu izpētes, autores secinājums ir - tiek ieviestas jaunas audumu apdrukas metodes, kas uz apģērbiem ļauj izveidot dabas skaisto burvību, līdz ar to ir iespēja – saplūst ar dabu.

Tai pašā laikā arī ļoti atpazīstami un daudzsološi ir mūsu pašmāju, latviešu bērnu apģērbu zīmoli. Pēc 9 latviešu un 2 ārzemju zīmolu izpētes, secinājums ir tāds, ka, ja esi radošāks un ar fantāziju, jo tērpu burvība un izskats ir patīkamāks un sirdij tuvāks. Daudzi zīmoli ir gaumīgi ieturētā stilā veidojuši tērpu grafiskos risinājumus, līdz ar to ir diezgan vienādi un īpaši ar neko oriģinālu neatšķiras no citiem. Līdz ar to autorei vairāk iepatikās tieši „ZIB*”, „QooQoo” un „HEBE” veidotie dizaina risinājumi. Tāpēc arī autore „ZIB*” izvēlējās intervijai. Kā arī iedvesmu guva no ārzemju bērnu apģērbu zīmola Boboli. Šo visu 4 zīmolu

grafiskie dizaini ir spilgti, bērniem draudzīgi un viegli uztverami. Autordarbi ir veidoti ar roku, pēc tam apstrādāti datorprogrammās un tas, pēc autores domām, arī piešķir īpašo personību un atšķirības sajūtu. Tajos ir ieturētas audumu apdrukāšanas tendences, šīs sezonas aktualitātes.

Lai izveidotu veiksmīgu grafisko dizainu, ir jāņem vērā visas aktualitātes un modes tendences, jo tās noteiks vai autordarbam ir izredzes iekarot preču tirgu un pieprasījumu. Pēc visu ievākto attēlu un informācijas, intervijas analīzes, autore secina, ka pēdējo 3-5. gadu grafiskā dizaina apdrukāšanas tendences ir koši, krāšņi ziedi, neatņemama sastāvdaļa ir dzīvnieku grafiskie risinājumi un to 3D reālistiskais atveidojums apdrukā. Tam seko dabas motīvi apģērbā, kas līdz šim nebija tik ļoti aktuāls audumu apdrukāšanas risinājums. Kā arī ļoti aktuāli ir līniju un ģeometriskie ritmi. Autore uzskata, ka autordarbs ir izveidots veiksmīgi, bērnu un grafiskā dizaina apdrukāšanai, tematikai aktuāls, ar potenciālu iekļūt preču tirgū. Tas ir radošs, bērniem aktuāls un krāsām bagāts. Kā arī autore ir atbildējusi uz diplomdarbā izvirzīto pētījuma jautājumu: Kādas ir grafiskā dizaina audumu apdrukāšanas tendences pēdējo 3-5 gadu laikā? Tās ir:

- Aktuālākās tendences – Ziedu, dzīvnieku, 3D, augu un dabas motīvu apdrukāšanas;
- Neizdomāta tendence – melnbaltais salikums līniju, ģeometriskajos ritmos un grafiskajos zīmējumos

3. RADOŠĀ DARBA APRAKSTS

3.1. Koncepta apraksts

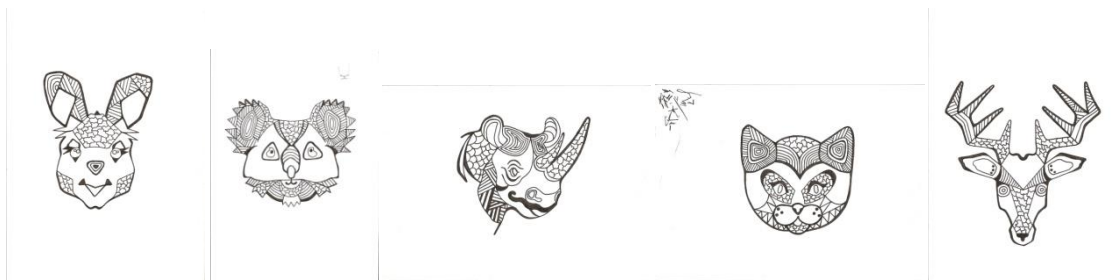
Uzsākot diplomdarbu un strādājot pie šī projekta ieceres, autore vēlējas izveidot savus autorzīmējumus, kā arī vēlētos savus darbus izlikt apskatei plašākai sabiedrības daļai. Darbam autore izvēlējās dažādus dzīvniekus, jo dzīvniekiem tomēr ir liela nozīme dabā un cilvēka dzīvē. Autorei šķiet, ka katram dzīvniekam piemīt sava personība, krāšņums un uzvedība, tāpat kā ikvienam no mums. Šīs iezīmes mūsu ikdienas apģērbu varētu tikai papildināt.

Diplomdarba sākuma stadijā autore nolēma, ka tiks veidota pieaugušo apģērbu līnija, ar autordarbiem uz tiem. Sākotnēji krāsa apģērbam tika izvēlēta balta. Taču pēc darba uzsākšanas jau domas sliecās uz to, ka arī gaiši pelēks apģērbs iederētos veidotajā apģērbu kolekcijā. Darbam veidojoties un izveidojot grafisko dizainu dzīvniekiem, autore nonāca pie galēja secinājuma, ka šie autordarbi, kuri tiks drukāti uz apģērba ir vizuāli vairāk piemēroti bērniem. Līdz ar to kolekcija pārtapa par 5-12 gadu vecuma bērnu apģērbu līniju. Kā arī T-kreklu un džemperu krāsu variācija tika mainīta no pilnīgi balta vai pelēka uz krāsainiem T-krekliem, protams, tajos iekļaujot arī baltas un pelēkas krāsas apģērbu. Tas padarīs grafisko zīmējumu rotaļīgāku, atbilstošu, pielāgojot bērna ikdienai, jo kā mēs zinām bērni ātri sasmērējās, it sevišķi ar gaišu apģērbu.

Diplomdarbam tika piemeklēti 12 dažāda veida dzīvnieki. 6 no tiem, kas vairāk atspoguļo vīrišķo pusi, 6, kas sievišķo. Dzīvnieku galvas ir pateicīgas grafiskā dizaina izveidei. Ar līniju ritmiem un dažādību līniju biezumos, var izveidot interesantus, acij tīkamus, grafikas paņēmienā veidotus dzīvniekus un ar veidiem var piešķirt jaunu skatījumu.. Autore uzskata, ka šobrīd dzīvnieku tēma apģērbu apdrukā dizainā ir ļoti aktuāla, it sevišķi jauniešu un bērnu vidū, tāpēc par savu izvēli ir pilnīgi pārliecināta. Dzīvnieka tēls uz krekla, džempera vai cepures ko nēsājam ir kā otra personība, kas saplūst vienā kopīgā ar apģērba nēsātāju. Noteiktais dzīvnieks, nonākot pie sava īpašnieka daļēji atspoguļo tā raksturu, personību un īpatnības, jo, skatoties uz šo grafisko zīmējumu, rodas asociācijas ar redzamo dzīvnieku.

3.2. Radošā projekta apraksts

Lai uzsāktu diplomdarba radošo daļu, autore ņēma vērā izpētītās lietas, kuras ieguva pētnieciskajā daļā. Darbu sākot, bija nepieciešams sameklēt 8 dzīvnieku attēlus. Tie bija vajadzīgi dažādos rakursos, lai labāk izprastu to fizioloģisko uzbūvi. Ņemot vērā šī brīža tendences grafiskajā dizainā, audumu apdrukā, darba autore, pēc rūpīgas izpētes varēja sākt veidot dzīvnieku skices. Tad sekoja domu apkopošana, kā tad grafiski tas varētu izskatīties un tapa stilizētie dzīvnieki. Skat. att. Nr.1.

1. att. Daži attēli no izveidotajām dzīvnieku stilizācijām⁸⁴

Veidojot šīs stilizācijas, autorei bija jāievēro noteikts, vienojošs stils. Ieturēti līniju ritmi, to biezumi un grafiskais risinājums. Vajadzēja visiem dzīvniekiem ieviest kopēju, sasaistošu laukumu daļu, kas zvēru kolekciju noturētu uz vienas grafiskās līnijas. Tad nu tapa laukumi ar viļņotu rakstu laukumiem, kuri kalpo par dzīvnieku sejās akcentējošo elementu. Protams, ar pirmo reizi jau viss neizdevās. Nācās veikt labojumus un uzlabojumus. Konsultējoties ar diplomdarba vadītāju Ēru Zalcmani, kā arī ar citiem pasniedzējiem, darba autore nonāca pie secinājuma, ka pārāk smalkas līnijas nav ieteicamas šo dzīvnieku izveidē. Dzīvniekā iekļautie elementi un līniju ritmi ir jānovienkāršo., jo tās nebūtu pateicīgas drukas darbos, kad šīs dzīvnieku stilizācijas tiktu drukātas uz auduma, respektīvi, uz apģērba. Beigu beigās, kad stilizācijas tika mazliet novienkāršotas, varēja sākt dzīvnieku apstrādi datorprogrammās: Adobe PhotoShop CS6 un Illustrator. Process bija ilgstošs. Taču gala rezultāts darba autori pozitīvi iepriecināja. Skat. att. Nr.2.

2. att. Dzīvnieku stilizācijas pēc apstrādes datorprogrammās

Kad dzīvnieku galvu attēli bija apstrādāti datorprogrammās, tālāk sekoja stilizēto dzīvnieku grupēšana. Meiteņu un zēnu apģērbiem. Pēc šī sadales procesa, tika lemts par krāsu variācijām, kādās šos dzīvniekus var apspēlēt. Kā arī viens no noteicošajiem faktoriem – krāsas izvēle apģērbam uz kuriem tad tiek drukāts autordarbs. Izveidojot imitācijas, autore

⁸⁴ Attēli no autores privātā arhīva

nonāca pie secinājuma, ka apģērbi tiek izvēlēti dažādās krāsās, pielāgojot tos dzīvnieku grafiskajam dizainam un to krāsu variācijām. Tie būs apskatāmi izveidotajā katalogā. Apskatāmais produkts ir T-krekls. Tas būs balts, uz kura uzdrukāts izveidotais autordarbs. Skat. att. Nr. 3.

3. att. Apģērbu dažādu krāsu variācijas⁸⁵

Lai kolekcija eksistētu, ir nepieciešams apģērbs, kuru apdrukāt. Nākamais etaps – apģērbu iegāde. Diplomdarba autore, kolekcijas izveidei, izvēlējās apģērbu veikalu H&M, kurā tika iegādāti nepieciešamie apģērba veidi. Protams, ar to vien nepietiek, ir nepieciešama drukas darbnīca, kurā tiek autordarbi pārnesti uz izvēlētajiem apģērbiem. Darba autore izvēlējās drukas darbnīcu „Laba Druka”. Audums tika apdrukāts ar lāzerdruku jeb digitālo druku, kura ir pateicīga šāda apģērba apdrukāšanai.

Kad apģērbs bija saražots, un visa apģērbu kolekcija, lai būtu pārskatāmāka, kā arī, lai varētu iepazīties ar piedāvājuma klāstu citi cilvēki, nepieciešama ir foto sesija, pēc kuras tad tiks izveidots katalogs. Šajā ziņā liels palīgs bija kursabiedrs Armands Dundurs, ar kuru autore sadarbojās, lai foto sesija noritētu veiksmīgi. Pie gatavās apģērbu demonstrācijas tika pieaicināti 6 bērni vecumā no 5-12 gadiem. Tās bija 3 meitenes: 5 gadi, 7gadi un 12 gadi, kā arī 3 puisi tādos pašos vecumos. Bilde redzamas būs izgatavotajā katalogā.

Tālāk diplomdarba radošās daļas ietvaros sekoja fotogrāfiju apstrāde, kura tika veikta Adobe PhotoShop CS6 programmā. Pēc bilžu apstrādes autorei sākās diezgan pacietīgs un radošs darbs – kataloga izstrāde. Tajā bija jāizveido dizains, kas labi spētu attēlot un demonstrēt autores izveidoto grafisko dizainu. Uzdevums nebija no vienkāršākajiem. Tomēr

⁸⁵ Attēli no autores privātā arhīva

autore nonāca pie laba kataloga risinājuma un izveidoja praktisku, košu un viegli uztveramu kataloga saturu. Tam sekoja radošās daļas pēdējais no uzdevumiem – planšetu izstrāde.

Diplomdarba radošās daļas noslēgumā bija jāizveido vēl 6 planšetes, kuras prezentēs autore izveidoto bērnu apģērbu līniju ar grafiskajiem dizaina darbiem. Planšetes dizainiski tika pieskaņotas katalogam, lai visa kolekcija un lietas, kas papildina to, būtu stilistiski sasaistītas. Vienots stils, vienota tematika, vienotā kompozīcijā.

Ieskats kreklu paraugu skicēs Skat. 4. att.

Att.4.

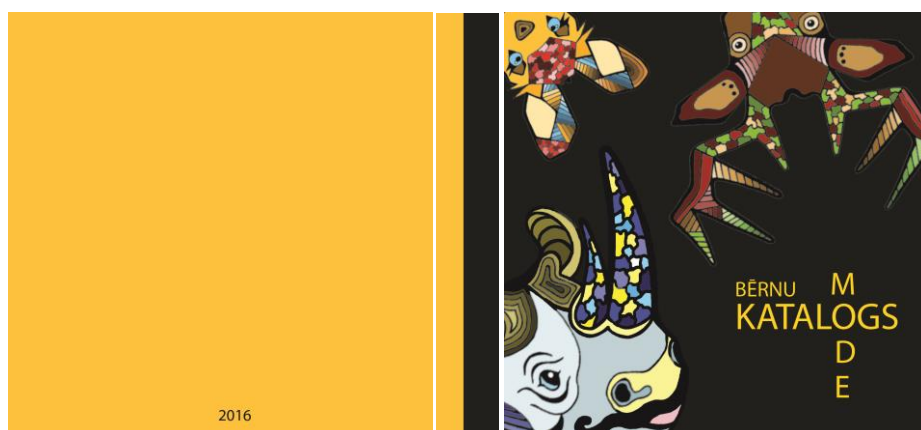
Baltu T-kreklu variācija

Krāsu variācijas

Eksperimentēšana ar grafiskajiem dzīvniekiem.

Kataloga vāku interpretācija

NOBEIGUMS

Veicot diplomdarbu, autore izvirzīja uzdevumu, noskaidrot audumu apdrukas attīstības gaitu, izpētīt grafiskā dizaina apdrukas tendences, grafisko autordarbu risinājumus. Kā arī T-krekla un to apdrukas vēsturisko attīstību. Izpētīt šī brīža latviešu bērnu zīmolu audumu apdrukas tendences. Noskaidrot to aktuālākos grafiskos risinājumus apģērbu apdrukā. Autore uzskata, ka audumu apdrukas attīstības gaitu ir sanācis veiksmīgi izpētīt. Kā arī ļoti labi izdevās uzzināt daudz par grafiskā dizaina apdrukas tendencēm un T-krekla apdrukas vēsturisko attīstību. Pēc autores domām veiksmīgi izdevās arī izpētīt šī brīža latviešu bērnu zīmolu audumu apdrukas tendences un to grafisko autordarbu risinājumus. Uzzināt to, cik liels darbs ir ieguldīts katrā no grafiskā autordarba. Protams, arī šo lielo dizainisko vērtību, ko latviešu dizaineri sniedz apkārtējiem cilvēkiem.

Uzsākot diplomdarba pētniecisko daļu, autore nenojauta, ka latviešiem ir daudz bērnu apģērbu zīmolu, taču pētījuma nobeigumā, darba autore bija patīkami pārsteigta par lielo bērnu apģērbu zīmolu klāstu.

Diplomdarba autore izvirzīja pētījuma jautājumu: Kādas ir grafiskā dizaina audumu apdrukas tendences pēdējo 3-5 gadu laikā? Nenoliedzami, tās ir vairākas. Viens no aktuālākajiem ir melnbaltais grafiskais risinājums. Tas audumu apdrukā atspoguļojas gadu no gada. Pēc tam seko ģeometriskie risinājumi un līniju ritmi. Pēdējos gados īpaši populāri ir ziedu motīvi, kuri ar savu krāšņumu izdaiļo kā meiteņu tā arī zēnu apģērbus. Bērnu un arī jauniešu vidū, aktuāla tendence ir zvēru apdruka. Tie var būt ļoti dažādi stilizēti. Kā viena no šī brīža jaunākajām tendencēm – 3D audumu apdruka, kamuflāžas un uzraksti.

Kopumā, darba autore paveikusi visus uzstādītos uzdevumus. Ir uzzināts ļoti daudz kā jauna un nozīmīga. Autore ieguvusi daudz noderīgu faktu un informācijas, lai autores veidotie autordarbi būtu veiksmīgi un piesaistoši, kā arī, lai tie ieņemtu labu pozīciju preču tirgū.

4. EKONOMISKIE APRĒĶINI

Lai diplomdarbu īstenotu, autorei bija jāaprēķinās ar noteiktu summu, kura būs nepieciešama darbu realizācijai. Tabulā Nr. 1.1. redzamas diplomdarba izstrādes laikā izdotās summas. Diplomdarba radošās daļas izveide, realizēšana autorei izmaksāja 290. Jau pašā sākumā darba autore rēķinājās ar lielu summu. Vislielākās izmaksas sastādīja planšetes druka, diplomdarba izdruka, iesiešana un T-kreklu apdrukas. Darba autorei izdevās ietaupīt uz T-kreklu iegādi, jo veikalā H&M, kur tie tika iegādāti, bija akcija – ņem 3 maksā par 2. Tas ļāva ietaupīt aptuveni 10 EUR. Kā arī ietaupīts uz fotogrāfa pakalpojumiem, jo darbu bez samaksas, teicami paveica kursabiedrs Armands Dundurs. Līdz ar to izmaksas nebija tik ielas, kā sākumā autore domāja.

Diplomdarba izgatavošanas izmaksas

Tab. Nr. 1.1.

Prece vai pakalpojums	Summa (EUR)
T-kreklu iegāde	25
T-kreklu apdruka	45
Planšetes druka	100
Diplomdarba izdruka + iesiešana	70
Kataloga izdruka	50
	Summa kopā: 290 EUR

Avotu un literatūras saraksts

I Publicētie avoti

- 1) *Monster T-shirt ART*, Monster Corporation catalog #3. Pieejams:
<https://clothingmonster.com/en/> (Skatīts: 11.03.2016)
- 2) <https://www.google.lv/search?q=digit%C4%81%C4%81+druka&source> (Skatīts: 15.03.2016)
- 3) <https://www.google.lv/search?q=DEKOLDRUKA&source=lnms&tbn> (Skatīts: 16.03.2016)
- 4) <https://www.google.lv/search?q=tampodruka&source=lnms&tbn=isch&sa> (Skatīts: 16.03.2016)
- 5) https://www.google.lv/search?q=sietspiede&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj23cHjgYZMAhXIGCwKHUNdDosQ_AUIBygB&biw=1708&bih=789&dpr=0.8#imgrc=Au8R99OtilFL5M%3A (Skatīts: 17.03.2016)
- 6) https://www.google.lv/search?q=2013.gada+modes+tendences&client=firefox-b-ab&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiG0c_r5eXMAhXEdpoKHRPzA9MQsAQIGg&biw=1708&bih=789&dpr=0.8#imgrc=ItFZ2HG_j5yEKM%3A (Skatīts: 03.04.2016)
- 7) <https://www.kokoshop.eu/lv/Viriesu-modes-tendences-2013/new/54> (Skatīts: 03.04.2016)
- 8) <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/150419/kadus-apperbus-saja-pavasari-izvelas-latvijas-sievietes-foto> (Skatīts: 04.04.2016)
- 9) <http://inrossa.blogspot.com/2015/05/pavasaraavasaras-2015-modes-tendences.html> (Skatīts: 04.04.2016)
- 10) <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/142413/sieviesu-stils-ienak-viriesu-mode> (Skatīts: 05.04.2016)
- 11) <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/158027/kas-jauns-kungu-mode-topa-rutaini-un-kosi-uzvalki> (Skatīts: 05.04.2016)
- 12) http://lv.cyplive.com/woman/moda_i_stil/15-glavnyh-tendenci-vesny-leta-2016-goda.html (Skatīts: 05.04.2016)
- 13) <http://www.lilla.lv/produkti/>; <http://e-beauty.lv/stils-mode/5054-viiriesu-moda-2016> (Skatīts: 05.04.2016)
- 14) <http://pt.aliexpress.com/cheap/cheap-hemp-pullover.html> (Skatīts: 07.04.2016)
- 15) <https://varabungas.wordpress.com/2014/08/13/sabiedroto-uniformai-jauns-kamuf-lazas-zimejums/> (Skatīts: 20.05.2016)
- 16) <https://cherry.lv/laims-kamuf-lazas-un-medibu-krekli-viriesiem234> (Skatīts: 20.05.2016)

- 17) https://www.facebook.com/I-KNIT-1489476511364864/photos_stream (Skatīts: 16.05.2016)
- 18) http://bernumode.lv/?attachment_id=1270 (Skatīts: 16.05.2016)
- 19) <https://www.facebook.com/Aristocrat-Kids-A-Royal-Tale-162467520573060/> (Skatīts: 16.05.2016)
- 20) <http://www.lenyatomyfactory.com/about.html#> (Skatīts: 16.05.2016)
- 21) <http://hebe.lv/lv/> (Skatīts: 16.05.2016)
- 22) <http://qooqoo.me/collections/all> (Skatīts: 17.05.2016)
- 23) <http://zibstore.com/kids> (Skatīts: 17.05.2016)
- 24) https://www.facebook.com/LazyFrancisFashion/photos_stream (Skatīts: 18.05.2016)
- 25) <http://www.zazacouture.com/> (Skatīts: 18.05.2016)
- 26) <http://www.petra.lv/kat/galerija/> (Skatīts: 19.05.2016)
- 27) <http://www.boboli.es/catalogo-kids> (Skatīts: 19.05.2016)
- 28) <http://www.tedbaker.com> (Skatīts: 19.05.2016)
- 29) *Inga Priedīte, ZIB*: Mēs radām valkājamus mākslas darbus.* Pieejams: <http://www.happywhispers.lv/lv/inga-priedite-zib/> (Skatīts: 21.05.2016)
- 30) Attēli no autores privātā arhīva

II Literatūra

- 1) Antonova, R. *Audums ar rotājumu.* Pieejams: <http://stilsbeztabu.lv/2013/07/22/audums-ar-rotajumu/> (Skatīts: 15.05.2016)
- 2) Bērziņa, E. *Īsi par Latvijas dizaina un LDS vēsturi.* Pieejams: <http://design.lv/lv/event/edite-berzina-isi-par-latvijas-dizaina-vesturi> (Skatīts: 10.03.2016)
- 3) Bremša, L. *Latvijas mākslas vēsture.* Rīga: Pētergailis, 543 lpp
- 4) *Košas apdrukas.* Pieejams: <https://fashionistesblogs.com/tag/40-gadu-mode/> (Skatīts: 15.05.2016)
- 5) Megne, S. Prezentācija: *Tekstilmākslas veids – ornamentālā apdruka.* Pieejams: <https://prezi.com/5lgyu-hyon4x/tekstilmakslas-veids-ornamentala-apdruka/> (Skatīts: 12.03.2016)
- 6) Red. Vilsons, A. *Māksla un arhitektūra biogrāfijās.* Rīga: Latvijas enciklopēdija, 1995. 239 lpp.
- 7) Stevenson, NJ. *Modes vēsture.* Rīga: Zvaigzne ABC, 288 lpp.
- 8) T-Krekls un tā vēsture. Pieejams: <http://www.gustavo.lv/t-krekls-un-ta-vesture/> (Skatīts: 11.03.2016)

10) *Vai ASV armijas karavīri drīzumā spēs kļūt neredzami?* Pieejams:

<http://www.focus.lv/pasaule/amerika/vai-asv-armijas-karaviri-drizuma-spes-klut-neredzami>
(Skatīts: 20.05.2016)

11) Vīksne, I. *Latviešu karavīri maskēsies zaļāk.* Pieejams: <http://nra.lv/latvija/158740-latviesu-karaviri-maskesies-zalak.htm> (Skatīts: 20.05.2016)

12) Volmane, A. 2015. gada diplomdarbs, intervijas daļa (Skatīts: 23.05.2016)

13) Wreksono, A. *The Most Famous Statement T-Shirts.* Pieejams:

<http://sojones.com/news/1465-the-most-famous-statement-t-shirts/> (Skatīts: 11.03.2016)

III Interneta resursi

1) <https://lv.wikipedia.org/wiki/Krekls> (Skatīts: 11.03.2016)

2) <https://en.wikipedia.org/wiki/T-shirt> (Skatīts: 11.03.2016)

3) https://lv.wikipedia.org/wiki/Nikl%C4%81vs_Strunke (Skatīts: 12.03.2016)

4) <http://sammydvintage.com/> (Skatīts: 17.03.2016)

5) http://geka.lv/lv/tehnologiskas_iespejas/GEKA_digitala_druka (Skatīts: 15.03.2016)

6) http://geka.lv/lv/tehnologiskas_iespejas/GEKA_tampodruka (Skatīts: 16.03.2016)

7) http://geka.lv/lv/tehnologiskas_iespejas/GEKA_dekoldruka (Skatīts: 15.03.2016)

8) http://geka.lv/lv/tehnologiskas_iespejas/GEKA_sietspiede (Skatīts: 17.03.2016)

9) <http://mintprint.lv/auduma-apdruka/auduma-apdruka/> (Skatīts: 17.03.2016)

10) <http://www.drukasdarbnica.lv/transfra-druka> (Skatīts: 19.03.2016)

11) <http://www.petijumi.lv/kvalitativa-izpete/> (Skatīts: 02.04.2016)

12) <http://www.monday.lv/koko-sanele-par-mums-visam/> (Skatīts: 05.04.2016)

PIELIKUMS

Latvijas grafiskā dizaina personības

1.att. Ansis Cīrulis

2. att. Niklāvs Strunke

3. att. Jūlijs Madernieks

4.att. Jūlijs Straume

5.att. Valdis Celms

Jaunākās auduma apdrukas tendences 3-5 gadu laikā.

2013. gads.

Melnbaltais salikums

Ģeometriskie risinājumi

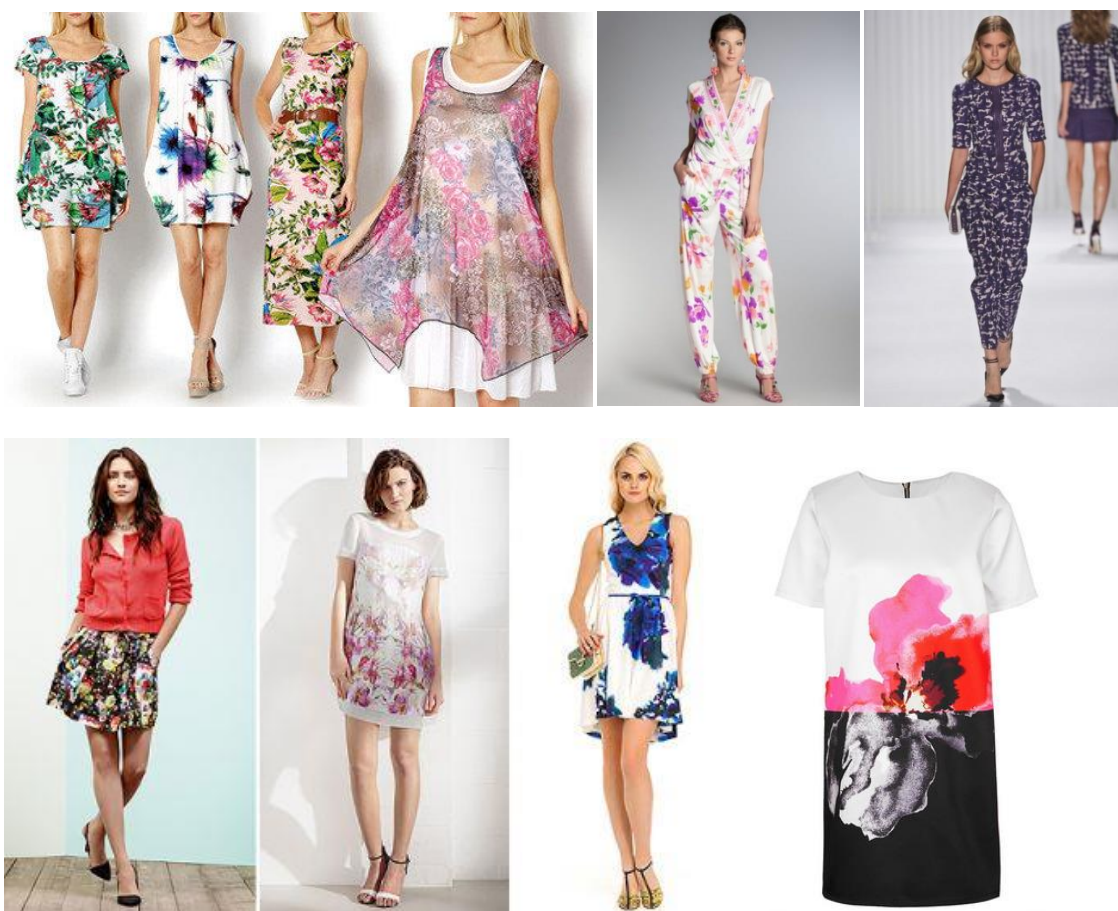

Raibo rakstu, ziedu salikumi

T-krekli RĪGA

2014. gads.

Ziedi, gleznojumu reprodukcijas, raibie raksti

Gleznojumu reprodukcijas

Dzīvnieku grafiskie risinājumi

2015. gads.

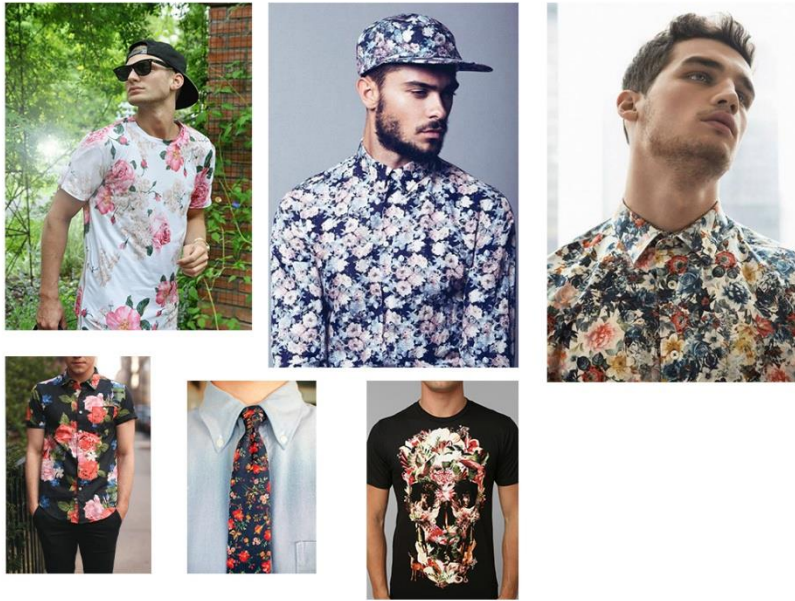

Košie ziedu raksti audumu apdrukās

Teksti, ziedu motīvi, dzīvnieki un līniju ritmi audumu apdrukā

Raibie ziedu raksti

Saldumu tēma, teksta kombinācija ar grafiskiem priekšmetiem, dzīvnieki

Stilizēti latviešu literāti: Čakrs, Rainis un Aspazija

2016. gads.

Košie ziedu raksti

Raibo ģeometrisko rakstu audumu apdruckas

Taureņu apdruckas

Tekstu + grafikas apdrukas risinājumi

3D audumu apdrukas tendences.

Dzīvnieku tematika 3D T-kreklu apdrukā

1

6

8

Att.1

Dažādu versiju 3D T-kreklu padrukas

Modes zīmols - M50 ar Latvijas dabas ainavām

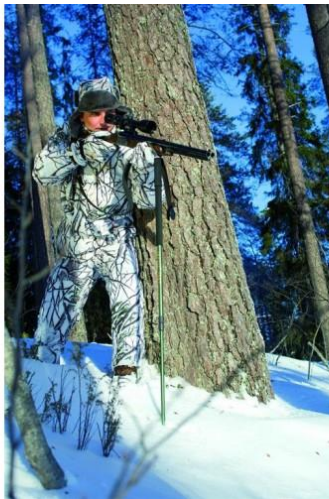
Kamuflāžas

Latvijas un ASV armijas formas - kamuflāžas

Zvejnieku kamuflāžas

Mednieku kamuflāžas ziemai

Mednieku kamuflāžas

Kamufļāža bērnu apģērbā

Bērnu apģērbu grafiskā dizaina apdrukas tendences, latviešu populārāko zīmolu kolekcijās.

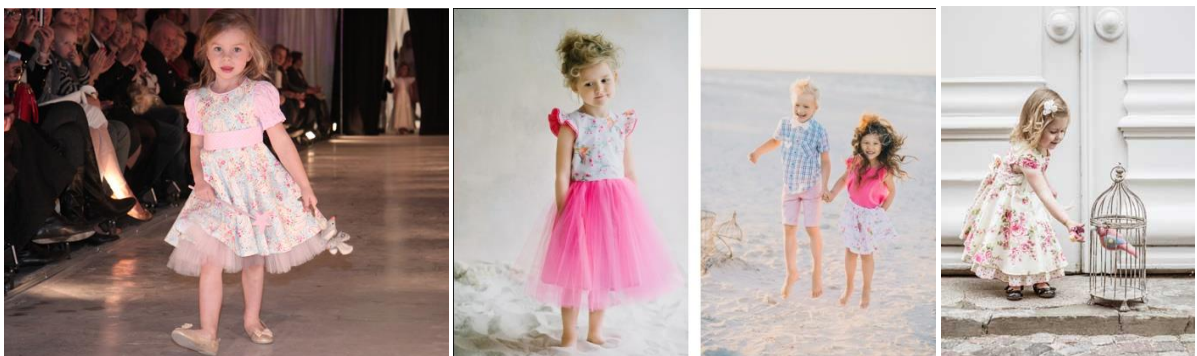
ARISTOCRAT KIDS

Audumu apdrukas tendences Aristocrat kids zīmola apģērbos

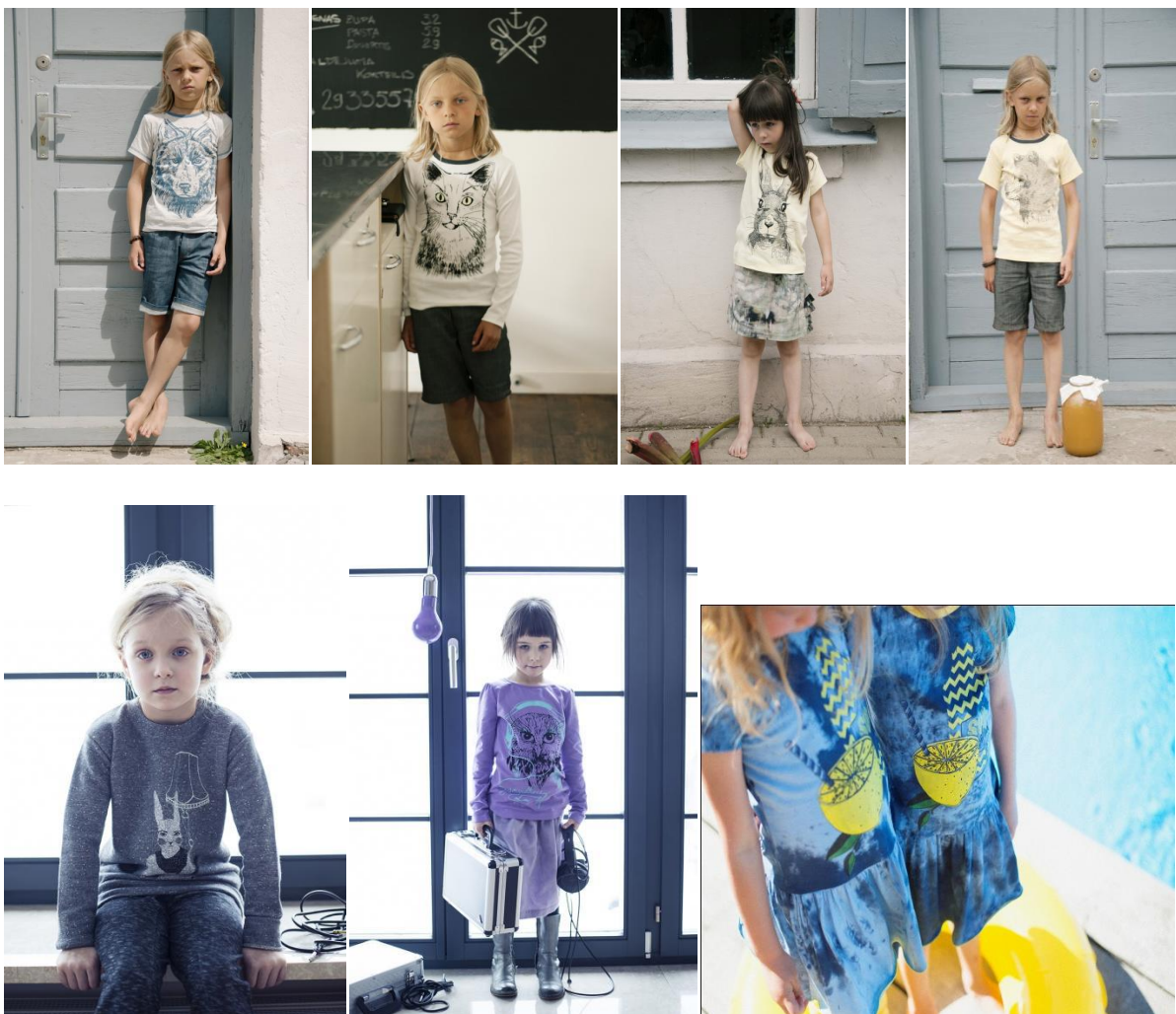
Leny Tomy Factory

Leny Tomy Factory zīmola audumu apdrukas tendences bērnu apģērbā

HEBE

HEBE zīmola zvēru grafiskie risinājumi audumu apdrukā

QooQoo

QooQoo zīmola grafiskie risinājumi audumu apdrukā

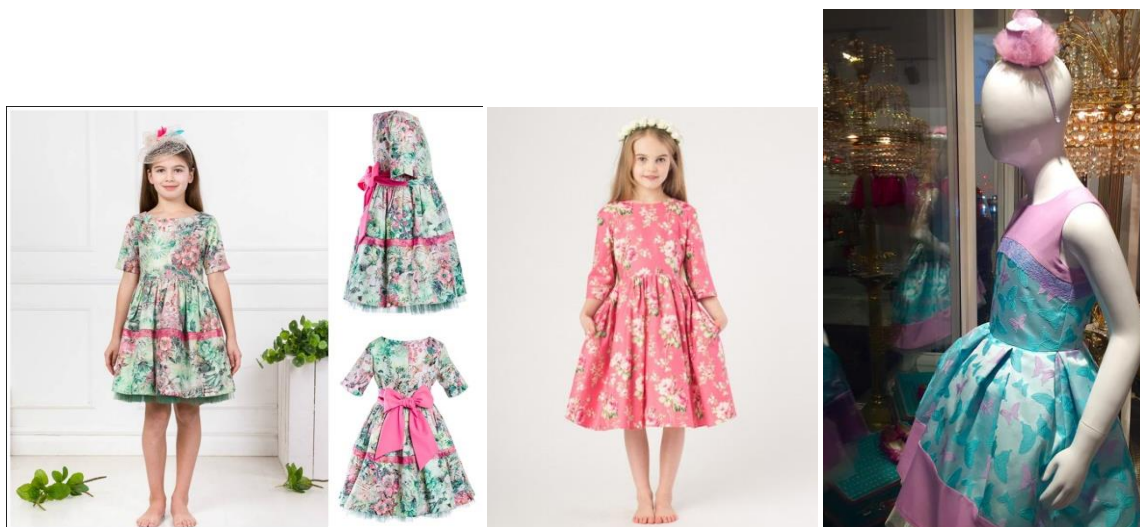
ZIB*

ZIB* zīmola grafiskie risinājumi audumu apdrukā

Lazy Francis.

Lazy Francis zīmola audumu apdrukas tendences

Lazy Francis audumu apdrukas risinājumi, raibie raksti.

ZaZa.

ZaZa zīmola audumu apdrukas risinājumi bērnu apģērbam

Petra

Zīmola – Petra bērnu apģērbu audumu apdrukas risinājumi

Boboli

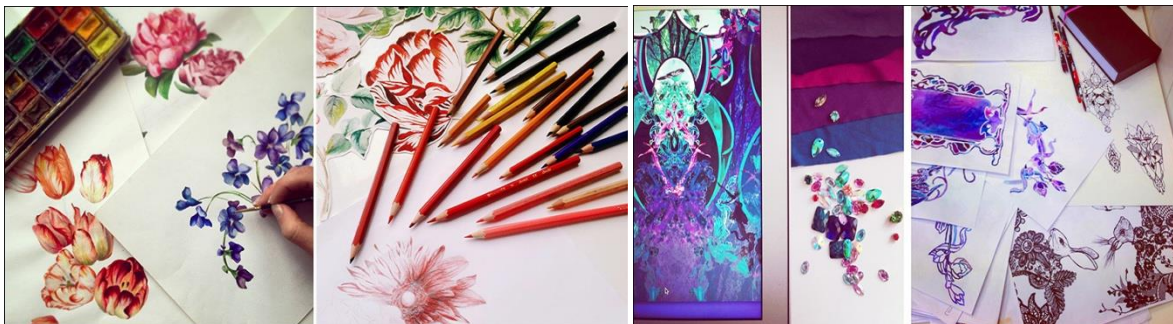
Boboli zīmola bērnu audumu apdrukas grafiskie risinājumi

Ted Baker

Ted Baker zīmola audumu apdrukas tendences, ziedu motīvi

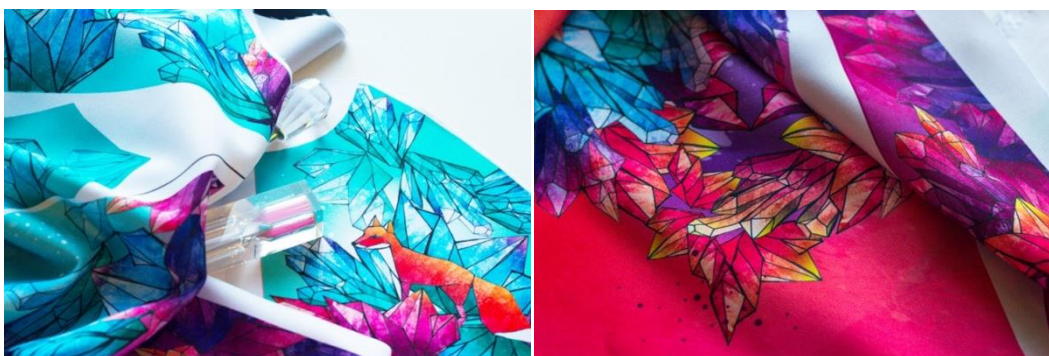
Intervija

Att. 1. ZIB* zīmola darba vide, kurā notiek radošais process

Att. 2. Radošais ZIB* zīmola audumu apdrukšanas process

Att. 3. Dizainparaugu zīmēšanas process, izmēģinājums uz auduma

Literatūras saraksts pielikumam

1. <http://www.latviesi.lv/news/tiksanas-ar-latvju-zimju-petnieku-valdi-celmu> (Skatīts: 23.05.2016)
2. https://lv.wikipedia.org/wiki/Ansis_C%C4%ABrulis (Skatīts: 23.05.2016)
3. https://lv.wikipedia.org/wiki/Nikl%C4%81vs_Strunke (Skatīts: 23.05.2016)
4. https://lv.wikipedia.org/wiki/J%C5%ABlijs_Madernieks#/media/File:Madernieks.jpg (Skatīts: 23.05.2016)
5. <http://www.laikraksts.com/raksti/rakstsFoto.php?kuraFoto=6289&KursRaksts=3372> (Skatīts: 23.05.2016)
6. <http://dievturi.blogspot.com/2014/05/dievturu-dizvadonis-valdis-celms-triju.html> (Skatīts: 23.05.2016)
7. <http://www.happywhispers.lv/ingapriedite-zib/> (Skatīts: 23.05.2016)
8. Anete Volmane, 2015. gada diplomdarbs (Skatīts: 23.05.2016)
9. <http://buduars.lv/dazas-pavasara-2013-modes-tendences-un-stila-filozofija> (Skatīts: 23.05.2016)
10. https://www.google.lv/search?q=2013+gada+mode&client=firefox-b-ab&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwipwMnFye_MAhWEFSwKHedqBNwQ_AUIBygB&biw=1708&bih=789&dpr=0.8#imgdii=5ucrqrImky85M%3A%3B5ucrqrImky85M%3A%3BJTCWqfv3N1N-PM%3A&imgcr=5ucrqrImky85M%3A (Skatīts: 23.05.2016)
11. https://www.google.lv/search?q=2013+gada+mode&client=firefox-b-ab&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwipwMnFye_MAhWEFSwKHedqBNwQ_AUIBygB&biw=1708&bih=789&dpr=0.8#tbm=isch&q=2014+gada+mode&imgdii=6V6D6f6YKva_2M%3A%3B6V6D6f6YKva_2M%3A%3BXZeMPEQu-cxtSM%3A&imgcr=6V6D6f6YKva_2M%3A (Skatīts: 23.05.2016)
12. <http://vipmode.lv/shop/340/desc/kreativi-2015-gada-pavasara-vasaras-t-krekli-2-dala> (Skatīts: 23.05.2016)
13. <http://stilsbeztabu.lv/2012/03/21/musu-rigai/> (Skatīts: 24-05.2016)
14. <http://vipmode.lv/shop/218/desc/kreativi-2014-gada-vasaras-t-krekli> (Skatīts: 24-05.2016)
15. <http://www.fold.lv/2014/07/t-krekli-latviesu-pasapzinai-zib/> (Skatīts: 24-05.2016)
16. <http://lv.store-ch.com/product/79349091/> (Skatīts: 24-05.2016)
17. <http://qooqoo.me/collections/all> . (Skatīts: 23.05.2016)

18. <http://skaties.lv/izklaide/raibumi/foto-notetovets-caks-un-rainis-kepka-stilizeti-latviesu-literarie-geniji-uz-tava-t-krekla/#related> (Skatīts: 24-05.2016)
19. <http://vipmode.lv/shop/apgerbi-viriesiem/t-krekli> (Skatīts: 24-05.2016)
20. <http://www.ctm.mozello.lv/katalogs/params/category/0/item/102936/> (Skatīts: 24-05.2016)
21. <http://lv.engmor.com/product/78e856f98/> (Skatīts: 24-05.2016)
22. <http://lv.engmor.com/product/78d892c17/> (Skatīts: 24-05.2016)
23. <https://www.facebook.com/Aristocrat-Kids-A-Royal-Tale-162467520573060/> (Skatīts: 24-05.2016)
24. <https://www.facebook.com/LenyTomyFactory/> (Skatīts: 24-05.2016)
25. <http://hebe.lv/lv/collection/6/> (Skatīts: 24-05.2016)
26. <http://qooqoo.me/collections/all> (Skatīts: 24-05.2016)
27. <http://qooqoo.me/collections/all> (Skatīts: 24.05.2016)
28. <http://zibstore.com/kids/Accessories%20for%20Kids> (Skatīts: 24.05.2016)
29. https://www.facebook.com/veikalszazacouture/photos_stream (Skatīts: 24.05.2016)
30. <http://www.petra.lv/kat/kleitas/arhivs/> (Skatīts: 24.05.2016)
31. <http://es.shopboboli.com/es/679-nino-ss16#> (Skatīts: 24.05.2016)
32. http://www.tedbaker.com/oeu/Womens/c/category_womens (Skatīts: 24.05.2016)
33. http://www.tedbaker.com/oeu/Mens/c/category_mens (Skatīts: 24.05.2016)

Dokumentārā lapa

Diplomdarbs „Apdrukas grafiskā dizaina risinājumi” izstrādāts LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Diplomdarba autors: _____

(paraksts)

Ar savu parakstu apliecinu, ka esmu lasījis augstāk minēto diplomdarbu un atzīstu to par

p i e m ē r o t u / n e p i e m ē r o t u (nevajadzīgo svītrot) aizstāvēšanai Latvijas Universitātes

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē.

Diplomdarba vadītājs: _____

(paraksts)

Darbs iesniegts Izglītības zinātņu nodaļā _____

(iesniegšanas datums)

Dekāna pilnvarotā persona: _____

(paraksts)

Darbs aizstāvēts valsts gala pārbaudījumu komisijas sēdē

_____. Protokola Nr. _____, vērtējums _____

Komisijas sekretārs: _____

(paraksts)